

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ОФОРМЛЕННЯ
ПОЛІЦЕЙСЬКИМ МАТЕРІАЛІВ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ
ПРАВOPOPУШЕННЯ,
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНА
СТ.СТ. 156, 164 КУПАП**

Науково-практичні рекомендації

Київ • Алерта • 2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол №10 від 30 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Джафарова Олена В'ячеславівна – завідувач кафедри адміністративної діяльності навчально-наукового інституту №3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Швиденко Андрій Михайлович – начальник відділу організації діяльності підрозділів адміністративної практики Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, полковник поліції.

О-72 Оформлення поліцейським матеріалів про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст.ст. 156, 164 КУпАП: науково-практичні рекомендації / О.М. Мердова, М.В. Кривонос, А.П. Сахно та ін. Київ: Алерта, 2025. 124 с.

ISBN 978-617-566-933-4

Авторами на підставі ретельного аналізу чинного законодавства, сучасного правового матеріалу, правозастосовної практики в науково-практичних рекомендаціях охарактеризовано особливості поліцейським матеріалів про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст.ст. 156, 164 КУпАП, виявлено типові помилки, що допускаються при документуванні адміністративних правопорушень у зазначеній категорії справ та надано рекомендації щодо подолання адміністративних помилок в їх правозастосовній практиці.

Науково-практичні рекомендації виконані на замовлення Головного управління Національної поліції в Запорізькій області та розраховані на працівників підрозділів Національної поліції України, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та стануть у нагоді всім, хто цікавиться питаннями документування адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст.ст. 156, 164 КУпАП.

УДК 342.951

УКЛАДАЧІ

МЕРДОВА Ольга Миколаївна – завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

ДАНІЛОВ Сергій Олександрович – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

КІБЛИК Дар'я Володимирівна – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

КРИВОНОС Максим Васильович – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

САХНО Артем Петрович – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

УМРИХІНА Ірина Олександрівна – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

ХИЛЬКО Любов Іванівна – старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ПОНОМАРЕНКО Віктор Володимирович – викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ЧЕПЕЛЯК Віталій Степанович – викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ШИШКАРЬОВА Олена Геннадіївна – викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ІВАНУХА Оксана Романівна – здобувач 2 курсу факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ЗМІСТ

УКЛАДАЧІ	3
ВСТУП	6

РОЗДІЛ 1.

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 156, 164 КУПАП

1.1. Особливості кваліфікації адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 156 КУПАП «Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння».....	8
1.2. Особливості кваліфікації адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 164 КУПАП «Порушення порядку провадження господарської діяльності».....	38

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ МАТЕРІАЛІВ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНА СТ.СТ. 156, 164 КУПАП

2.1. Загальні питання оформлення поліцейським матеріалів справ про адміністративні правопорушення	71
2.2. Особливості оформлення поліцейським матеріалів справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 156 КУПАП.....	77
2.3. Особливості оформлення поліцейським матеріалів справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 164 КУПАП.....	96
ВИСНОВКИ	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	109

ВСТУП

Актуальність теми науково-практичних рекомендацій зумовлена підвищенням суспільної уваги до проблем правопорушень у сфері торгівлі підакцизними товарами, зокрема пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами та електронними сигаретами. Статті 156 і 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачають відповідальність за порушення у сфері реалізації та провадження господарської діяльності, що має безпосередній вплив на громадське здоров'я, публічну безпеку й економічну стабільність держави. Проблематика документування таких порушень набуває особливої значущості в умовах змін чинного законодавства у сфері господарської діяльності, появи нових видів товарів і трансформації ринку роздрібної торгівлі.

Метою підготовки цих науково-практичних рекомендацій є надання практичних порад працівникам підрозділів поліції щодо правильного документування адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена ст.ст. 156 і 164 КУпАП, із урахуванням змін у чинному законодавстві та новітньої судової практики.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні юридичні методи, серед яких: діалектичний метод, системно-структурний аналіз, формально-юридичний метод, метод моделювання та узагальнення практики. Такий підхід дозволив не лише проаналізувати теоретичні засади теми, а й сформулювати дієві рекомендації для практичного використання.

Новизна рекомендацій полягає у комплексному підході до аналізу кваліфікаційних ознак адміністративних правопорушень, новел законодавства, процедурних аспектів оформлення матеріалів, а також висвітленні типових помилок, які допускаються поліцейськими в адміністративно-юрисдикційній практиці.

Практична значимість рекомендацій виявляється у можливості їх застосування працівниками Національної поліції України в повсякденній службовій діяльності з метою мінімізації кількості помилок, підвищення ефективності складання матеріалів справ про адміністративні правопорушення, що своєю чергою сприятиме дотриманню принципів законності, об'єктивності та неупередженості в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення.

РОЗДІЛ 1.

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 156, 164 КУПАП

1.1. Особливості кваліфікації адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 156 КУПАП «Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння»

Існування адміністративної відповідальності за порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння є беззаперечним з огляду на комплекс соціальних, правових та економічних чинників.

По-перше, обіг алкогольних і тютюнових виробів, а також новітніх засобів доставки нікотину, безпосередньо впливає на стан громадського здоров'я, особливо серед молоді. Поширення випадків продажу таких виробів неповнолітнім, зокрема через онлайн-ресурси та в місцях без належного контролю, створює підстави для системного правового реагування.

Згідно з даними МОЗ України та Всесвітньої організації охорони здоров'я, ранній початок вживання алкоголю та тютюну корелює з розвитком залежностей та збільшенням ризиків для психічного і фізичного здоров'я.

По-друге, стаття 156 КУпАП виконує профілактичну функцію, адже покликана забезпечити дотримання встановлених державою правил торгівлі підакцизними товарами. Зокрема, мова йде про обов'язковість наявності ліцензії, заборону торгівлі у заборонених місцях, дотримання обмежень щодо продажу у певний час та категоріям осіб.

По-третє, у сучасних умовах стрімко зростає обіг електронних сигарет, вейпів, рідин до них та пристроїв для нагрівання тютюну, що потребує актуалізації адміністративного впливу. Включення до статті 156 відповідних норм щодо електронних засобів доставки нікотину є відповіддю держави на зміну ринку та форм споживання тютюну, який активно рекламується як «безпечна альтернатива», що не відповідає реальній шкоді.

По-четверте, контроль за обігом таких товарів має також фіскальне значення, адже їх незаконна реалізація без належної звітності та акцизів шкодить бюджету держави, знижує податкову дисципліну та сприяє тіньовим схемам реалізації.

Отже, наявність статті 156 у КУпАП є важливим елементом регулювання суспільних відносин у сфері торгівлі ризикованими товарами, сприяє охороні здоров'я, забезпеченню правопорядку, формуванню відповідальної поведінки суб'єктів господарювання, профілактиці правопорушень та підтримці належного рівня правосвідомості у суспільстві. Її збереження і подальше вдосконалення є обґрунтованим і необхідним у сучасному нормативно-правовому полі.

На сьогоднішній день стаття 156 КУпАП має таку редакцію:

«Роздрібна або оптова торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку чи з підробленими марками цього податку,

- тягне за собою накладення штрафу від двохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією предметів торгівлі та виручки, одержаної від продажу предметів торгівлі.

Порушення працівником підприємства (організації) торгівлі або громадського харчування правил торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, а саме: торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння у приміщеннях або на території, заборонених законом, або в інших місцях, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування як такі, де роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння заборонена, або торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння через торгові автомати чи особами, які не досягли 18-річного віку, а також продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особі, яка не досягла 18-річного віку, або продаж тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок, чи поштучно (крім сигар), або

торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у заборонений рішенням відповідного органу місцевого самоврядування час доби,

– тягне за собою накладення штрафу від чотирьохсот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння з рук, з лотків, у приміщеннях або на територіях, заборонених законом,

– тягне за собою накладення штрафу від чотирьохсот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією предметів торгівлі та виручки, одержаної від продажу предметів торгівлі.

Дії, передбачені частиною першою чи третьою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення,

– тягнуть за собою накладення штрафу від восьмисот до однієї тисячі чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією предметів торгівлі та виручки, одержаної від продажу предметів торгівлі»¹.

Притягнення особи до адміністративної відповідальності можливе при наявності в її діянні складу адміністративного правопорушення, обов'язковими елементами якого є: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона (вина). Розглянемо ці елементи докладніше.

Об'єктом даного правопорушення є – суспільні відносини у сфері торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, а також суспільні відносини у сфері захисту прав споживачів та охорони здоров'я населення².

Серед основних нормативно-правових актів, що відносяться до правового регулювання зазначених суспільних відносин слід віднести такі:

– Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI;

– Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX;

– Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22 вересня 2005 року № 2899-IV;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 27 грудня 2010 року № 1251 та інші.

Особливістю цієї категорії адміністративних правопорушень є наявність **предмету**, яким є «будь-які речі матеріального світу, з певними якостями яких чинне адміністративне законодавство пов'язує наявність у діях особи ознак конкретного складу адміністративного делікту. Предмет правопорушення має істотне значення для опису характеру вчиненого, кваліфікації адміністративних правопорушень,

² Коваленко О.В. Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Суми, 2023. С. 98; Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / за заг. ред. С.В. Петкова. Київ: Юрінком Інтер, 2020. С. 317–318.

а тому безпосередньо вказується в законі як обов'язкова ознака його складу»³.

Аналіз диспозицій частин ст. 156 КУпАП дозволяє стверджувати, що у якості предмету аналізованого нами адміністративного правопорушення можуть бути:

– алкогольні напої – напій, одержаний шляхом спиртового бродіння крохмалевмісної чи цукровмісної сільськогосподарської продукції або вироблений на основі спирту етилового та/або спиртового дистилляту, та/або іншого алкогольного напою, з вмістом спирту етилового понад 0,5% об., який відповідає товарним позиціям 2203, 2204, 2205, 2206 (крім квасу «живого» бродіння), 2208 згідно з УКТЗЕД, а також з вмістом спирту етилового 8,5% об. та більше, що відповідає товарній підкатегорії 2103 90 30 00 та товарній підпозиції 2106 90 згідно з УКТЗЕД (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистиллятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX)⁴;

– пиво – насичений діоксидом вуглецю пінистий алкогольний напій з вмістом спирту більше 0,5% об., отриманий у результаті бродіння пивного сусла пивними дріжджами, що відноситься до товарної групи 2203 00 згідно з УКТЗЕД (п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистиллятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX)⁵;

³ Адміністративна відповідальність в Україні: навчальний посібник/ В.М. Бесчастний, О.М. Мердова, А.П. Сахно; за заг. ред. В.М. Бесчастного. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2015. С. 27.

⁴ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистиллятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

⁵ Там само.

– слабоалкогольні напої – алкогольні напої з вмістом етилового спирту понад 0,5% об., але не більше 8,5% об., та екстрактивних речовин не більше 14 грамів на 100 сантиметрів кубічних, вироблені на основі водно-спиртової суміші або алкогольного напою з використанням інгредієнтів, напівфабрикатів та консервантів, насичений чи ненасичений діоксидом вуглецю (п. 79 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX)⁶;

– вина столові – алкогольний напій, вироблений шляхом повного чи неповного збродження сусла або розчавлених ягід. Залежно від вмісту цукрів столове вино поділяється на сухе, напівсухе, напівсолодке (п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX)⁷;

– тютюнові вироби – сигарети з фільтром або без фільтра, цигарки, сигари, сигарили, а також люльковий, нюхальний, смоктальний, жувальний тютюн, махорка та інші вироби з тютюну чи його замінників, інші відмінні від рідин, що використовуються в електронних сигаретах, нікотиновмісні продукти, їх замінники для куріння, нюхання, смоктання, жування чи вдихання без горіння шляхом нагрівання (п. 85 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX)⁸;

⁶ Там само.

⁷ Там само.

⁸ Там само.

– електронні сигарети – вироби, які можуть бути використані для вдихання аерозолів (парів), що утворюються внаслідок нагрівання компонентами такого виробу рідин, що містять або не містять нікотин. Електронні сигарети можуть бути одноразовими або багаторазовими (абз. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 № 2899-IV)⁹;

– рідини, що використовуються в електронних сигаретах, – рідкі суміші хімічних речовин, що містять або не містять нікотин, які використовуються для створення аерозолів (парів) в електронних сигаретах та містяться, зокрема, у картриджах, заправних контейнерах та інших ємностях (абз. 27 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 № 2899-IV)¹⁰;

– пристрої для споживання тютюнових виробів без їх згоряння – пристрої, які можуть бути використані для вдихання аерозолів (парів), що утворюються внаслідок нагрівання продуктів, які містять у своєму складі тютюн (продукти його переробки), без їх згоряння (абз. 24 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 № 2899-IV)¹¹.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення – це сукупність передбачених адміністративно-правовою нормою ознак, що характеризують його зовнішній прояв. До ознак об'єктивної сторони адміністративного правопорушення належить: діяння у формі дії або бездіяльності; шкідливі наслідки діяння, які іноді називають шкодою від пося-

⁹ Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22 вересня 2005 року № 2899-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005, № 52. Ст. 565

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

гання; причинний зв'язок між діянням та його наслідками¹². Ознаки об'єктивної сторони вказуються в статтях КУпАП та статтях законів України, які встановлюють адміністративну відповідальність, іноді в деяких підзаконних нормативних правових актах¹³. Отже, протиправні діяння адміністративного правопорушення знаходять втілення в диспозиції статті, яка визначає ознаки складу правопорушення, формулює заборонену законом поведінку, та окреслює межі адміністративно-правової відповідальності суб'єкта за вчинення таких дій, що є обов'язковим елементом для правозастосування в межах юрисдикції органів публічної адміністрації.

З практичної точки зору, важливість дослідження об'єктивної сторони пояснюється тим, що від точного встановлення всіх елементів залежить правильна кваліфікація протиправного діяння, а відповідно і рівень законності в сфері господарської діяльності. До того ж аналіз судових рішень свідчить, що доволі часто допускаються помилки при встановленні ознак саме об'єктивної сторони, що призводить до закриття проваджень у справах про адміністративні правопорушення, повернення матеріалів справ на доопрацювання, а також скасування вже прийнятих рішень.

Аналіз ст. 156 КУпАП дозволяє стверджувати про складну структуру досліджуваного виду адміністративного проступку. Диспозиції частин зазначеної статті переважно сконструйовані як альтернативні (описують кілька протиправних дій) із формальним складом, адже настання шкідливих наслідків не передбачено для встановлення адміністративної відповідальності.

Також диспозиції частин ст. 156 КУпАП за своїм змістом є бланкетними (відсилочними), тобто нормами, які лише на-

¹² Мердова О., Носевич Н., Удалова Н., Хозлу І. Відповідальність батьків та осіб, що їх замінують, за вчинення малолітніми або неповнолітніми особами у віці від 14 до 16 років адміністративних правопорушень, передбачених КУпАП: науково-практичні рекомендації. Кривий Ріг, 2022. С. 9.

¹³ Адміністративна відповідальність в Україні: навчальний посібник/ В.М. Бесчастний, О.М. Мердова, А.П. Сахно; за заг. ред. В.М. Бесчастного. Кривий Ріг: ДЮОІ МВС України, 2015. С. 28.

зивають або описують правопорушення, а для повного визначення його ознак відсилають до інших нормативно-правових актів, що наповнює норми ст. 156 КУпАП більш конкретним змістом для встановлення тих ознак, які мають значення для правильної правової кваліфікації зазначеного діяння.

Аналіз змісту диспозиції ч. 1 ст. 156 КУпАП дозволяє констатувати, що це правопорушення характеризується чотирма альтернативними видами діянь:

- роздрібна торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку;
- роздрібна торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, з підробленими марками акцизного податку;
- оптова торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку;
- оптова торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, з підробленими марками акцизного податку.

Для правильного застосування зазначеної норми потребує з'ясування зміст понять «роздрібна торгівля», «оптова торгівля», «марка акцизного податку».

Так, у п. 76 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртвих дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX *роздрібна торгівля* визначена як діяльність по продажу товарів безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків¹⁴.

¹⁴ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртвих дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що

Щодо терміну «оптова торгівля», то його дефініції законодавчо визначені щодо кожного предмету окремо:

– *оптова торгівля алкогольними напоями* – це діяльність з реалізації власно вироблених, ввезених або придбаних алкогольних напоїв іншим суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на право оптової та/або роздрібною торгівлі алкогольними напоями, іншим суб'єктам господарювання, які не мають ліцензії на право оптової та/або роздрібною торгівлі алкогольними напоями та використовують їх для виробничих потреб;

– *оптова торгівля тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах* – це діяльність з реалізації власно вироблених, ввезених або придбаних тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, іншим суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на право оптової та/або роздрібною торгівлі тютюновими виробами або рідинами, що використовуються в електронних сигаретах¹⁵.

Як бачимо, відмінність роздрібною торгівлі від оптової торгівлі полягає в тому, що остання передбачає реалізацію товарів

Відповідно до положень підпункту 14.1.107 пункту 14.1 статті 107 Податкового кодексу *марка акцизного податку* – це спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, віднесений до документів суворого обліку, який підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на території України цих виробів¹⁶.

У ч. 16 ст. 62 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» встановлено, що алкогольні напої, що

використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

¹⁵ Там само.

¹⁶ Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

виробляються в Україні, та алкогольні напої, що ввозяться на митну територію України, позначаються марками акцизного податку в порядку, визначеному законом¹⁷.

Аналогічна норма міститься і щодо тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах. Так у ч. 9 ст. 65 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах, які виробляються в Україні, а також ті, що ввозяться на митну територію України, позначаються марками акцизного податку в порядку, визначеному законами України¹⁸.

Слід зазначити, що положення чинного законодавства не містить поняття «підроблена марка акцизного податку». Однак, відповідно до положень п. 226.9. статті 226 Податкового кодексу України *алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах, з підробленими марками акцизного податку* вважаються такими, що *не марковані*.

Звертаємо увагу, що відповідно до п. 25 ч. 2 ст. 46 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» *факт підроблення марок акцизного податку має бути підтверджений висновком експерта*¹⁹.

В свою чергу для виявлення факту підроблення марок акцизного податку уповноваженим на те, посадовим особам ор-

¹⁷ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Там само.

ганів Національної поліції варто звертати увагу на наявність обов'язкових реквізитів марок акцизного податку, визначених у наказі Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів, Порядку подання звітності, пов'язаної із використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок), форми № ЗВР-1 Звіту про використання книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок)» від 21.01.2016 № 13²⁰ та постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 27.12.2010 № 1251²¹.

Крім того, миттєво перевірити справжність марки акцизного податку можна за допомогою електронного сервісу «Пошук акцизної марки», який працює за посиланням <https://cabinet.tax.gov.ua/registers/mark>. Цей електронний сервіс дозволяє не тільки перевіряти легальність походження алкогольних напоїв та тютюнових виробів, але й надає можливість здійснювати контроль за обігом підакцизних товарів²².

Отже, здійснення діяльності із продажу алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків без марок акци-

²⁰ Про затвердження Положення про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів, Порядку подання звітності, пов'язаної із використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок), форми № ЗВР-1 Звіту про використання книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок): наказ Міністерства фінансів України від 21 січня 2016 року № 13. *Офіційний вісник України*. 2016. № 18. Ст. 759.

²¹ Про затвердження Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1251. *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. Ст. 35.

²² Як перевірити акцизну марку та встановити легальність походження алкоголю / Офіційний портал Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/469343.html>

зного податку чи з підробленими марками акцизного податку; здійснення діяльності з реалізації власно вироблених, ввезених або придбаних алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, іншим суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на право оптової та/або роздрібною торгівлі такими товарами, а також здійснення діяльності з реалізації власно вироблених, ввезених або придбаних алкогольних напоїв іншим суб'єктам господарювання, які не мають ліцензії на право оптової та/або роздрібною торгівлі алкогольними напоями та використовують їх для виробничих потреб без марок акцизного податку чи з підробленими марками акцизного податку буде вважатися протиправними діяннями, що характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 156 КУпАП.

Аналіз змісту диспозиції ч. 2 ст. 156 КУпАП дозволяє констатувати, що це правопорушення характеризується сімома альтернативними видами діянь, які характеризують порушення правил торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння:

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння у приміщеннях або на території, заборонених законом, або в інших місцях, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування як такі, де роздрібною торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використо-

вуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння заборонена;

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння через торгові автомати;

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особами, які не досягли 18-річного віку;

– продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особою, яка не досягла 18-річного віку,

– продаж тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок;

– продаж тютюнових виробів поштучно (крім сигар);

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у заборонений рішенням відповідного органу місцевого самоврядування час доби.

Розглянемо їх детальніше.

Торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння у приміщеннях або на території, заборонених законом, або в інших місцях, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування як такі, де роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами,

електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння заборонена.

Не зосереджуючи уваги на розкритті поняття «торгівля», яке надавалося нами при коментуванні диспозиції ч. 1 ст. 156 КУпАП, зазначимо, що об'єктивна сторона у цьому випадку не вичерпується лише протиправним діянням у вигляді торгівлі, а також характеризується обов'язковою ознакою – *місце вчинення правопорушення*, якими у цьому випадку може бути:

- приміщення заборонене законом;
- територія, заборонена законом;
- інше місце, визначене рішенням відповідного органу місцевого самоврядування як таке, де роздрібна торгівля названими товарами заборонена.

Відповідно до ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-ІХ приміщеннями забороненими законом для торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння є:

приміщення закладів освіти, закладів охорони здоров'я (крім ресторанів, розміщених на території санаторіїв) (п. 1); приміщеннях спеціалізованих торговельних організацій, що здійснюють торгівлю товарами (продукцією) дитячого асортименту або спортивними товарами (продукцією), а також у відповідних відділах (секціях) універсальних торговельних організацій (п. 2); закритих спортивних спорудах²³ (п. 3), на полицях самообслуговування²⁴ (п. 5); місце торгівлі,

²³ Примітка: у закритих спортивних спорудах дозволяється торгівля пивом у пластиковій тарі.

²⁴ Примітка: тютюнові вироби у блоках та алкогольні, слабоалкогольні напої, вина столові, пиво дозволяється продавати на полицях самообслуговування.

не визначене для торгівлі такими товарами (продукцією)²⁵.

В свою чергу територіями забороненими законом для торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння є території закладів освіти, закладів охорони здоров'я (п. 1)²⁶.

Щодо інших місць, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування як таких, де роздрібна торгівля названими товарами заборонена, прокоментуємо таке.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Згідно з положеннями статті 25 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» сільські, селищні, міські ради правомочні розглядати і вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до їх відання²⁷.

П. 3 ч. 1 ст. 69 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів,

²⁵ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біотанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

²⁶ Там само.

²⁷ Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX передбачено, що обмеження шкідливого впливу споживання алкогольних напоїв та тютюнових виробів, використання електронних сигарет та пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння шляхом створення економічних та правових умов, що сприяють зменшенню їх споживання²⁸.

Крім того, відповідно до ч. 4 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX на час проведення масових заходів сільські, селищні, міські ради в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці можуть заборонити або обмежити продаж пива (крім пива у пластиковій тарі), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, куріння тютюнових виробів, використання електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння²⁹. З цього стає очевидним, що у рішеннях органів місцевого самоврядування можуть бути визначені конкретні місця, де роздрібна торгівля названими товарами заборонена.

Такий висновок підтверджується і позицією Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, колегією суддів якого зроблено висновок про те, що «рішення Хмельницької міської ради, якими встановлено обмеження щодо продажу алкогольних виробів на відстані ближчій, ніж 50 м від територій загальноосвітніх навчальних закладів та дитячих спортивних шкіл, спрямовано на досягнення справедливого балансу між загальними інтересами суспільства (відповідної

²⁸ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

²⁹ Там само.

територіальної громади), які полягають у створенні безпечних умов для навчання та фізичного розвитку дітей, захисту під час їх перебування у навчальному закладі від негативних наслідків споживання алкогольних та слабоалкогольних напоїв, у тому числі небезпеки від взаємодії з особами, що знаходяться у нетверезому стані на території навчального закладу, та вимогами захисту економічних інтересів окремої особи, зокрема, гарантованого частиною першою статті 42 Конституції України права на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом»³⁰.

Торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння через торгові автомати.

Не зосереджуючи уваги на розкритті поняття «торгівля», яке надавалося нами при коментуванні диспозиції ч. 1 ст. 156 КУпАП, зазначимо, що об'єктивна сторона у цьому випадку не вичерпується лише протиправним діянням у вигляді торгівлі, а також характеризується обов'язковою ознакою – *засіб вчинення правопорушення*, яким у нашому випадку є торгові автомати.

Поняття «торговий автомат» у положеннях чинного законодавства не визначено, проте воно оперує терміном «автомат з продажу товарів (послуг)» який визначається як реєстратор розрахункових операцій, який в автоматичному режимі здійснює видачу (надання) за готівкові кошти або із застосуванням платіжних карток, жетонів тощо товарів (послуг) і забезпечує відповідний облік їх кількості та вартості, та створює контрольну стрічку в електронному вигляді³¹.

Здійснюючи торгівлю пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виро-

³⁰ Постанова Касаційного адміністративний суд у складі Верховного Суду від 18 жовтня 2018 року № 822/3692/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77248378>

³¹ Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 28. Ст. 205.

бами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння через торгові автомати суб'єкт господарювання порушує п. 4 ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX.

Торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особами, які не досягли 18-річного віку.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX встановлено заборону продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особами, які не досягли 18-річного віку³². Тобто протиправне діяння повинно бути вчинене особою, яка не досягла 18-річного віку, тобто спеціальним суб'єктом.

Продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особи, яка не досягла 18-річного віку.

³² Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX встановлено заборону продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особам, які не досягли 18-річного віку³³.

Звернемо увагу, що ч. 5 ст. 71 вищезазначеного закону встановлено обов'язок продавця чи особи, яка здійснює доставку пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння у разі виникнення сумнівів щодо досягнення покупцем таких товарів 18-річного віку звернутися до такого покупця з вимогою пред'явити паспорт громадянина України або паспорт громадянина України для виїзду за кордон, або посвідчення водія, або інший документ, що підтверджує його вік, або їх електронні копії, зокрема з використанням мобільного додатка Порталу Дія (Дія)³⁴.

У разі відмови покупця надати один із документів, що підтверджує його вік, продаж чи передання такій особі пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння забороняється (ч. 6 ст. 71)³⁵.

³³ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

³⁴ Там само.

³⁵ Там само.

Продаж тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок.

П. 8. ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX встановлено заборону продажу у споживчих упаковках, що містять менше/більше 20 сигарет, сигарил чи цигарок³⁶.

Слід звернути увагу, що диспозиція ч. 2 ст. 156 КУпАП у якості протиправного діяння на сьогоднішній день визнає лише продаж в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок, що не відповідає встановленій забороні у базовому законі, що регулює суспільні відносини у сфері обігу тютюнових виробів. На нашу думку, це пояснюється наявною темпоральною (часовою) колізією, яка має місце тоді, коли «новий нормативно-правовий акт суперечить попередньому, але останній не був належним чином скасований або змінений, або навпаки – чинний акт не враховує положення новішого акту, який має більшу юридичну силу або спеціальний характер»³⁷. Сподіваємося, що зазначену юридичну колізію найближчим часом буде усунено шляхом внесення відповідних змін до ч. 2 ст. 156 КУпАП.

Слід звернути увагу, на особливий предмет правопорушення, який є характерним для вказаного альтернативного протиправного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 156 КУпАП, а саме: упаковки сигарет або упаковки цигарок.

Продаж тютюнових виробів поштучно (крім сигар).

Відповідно до п. 6. ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових ви-

³⁶ Там само.

³⁷ Загальна теорія держави і права. Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. За ред. док. юрид. наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, док. юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2011. С. 328.

бів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX забороняється продаж тютюнових виробів, крім сигар, поштучно³⁸. Отже, продаж тютюнових виробів (крім сигар) поштучно буде вважатися протиправним діянням, що порушує вищеназвану норму і кваліфікуватиметься за ч. 2 ст. 156 КУпАП.

Торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у заборонений рішенням відповідного органу місцевого самоврядування час доби.

В п. 29 «Перехідних положень» Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX зазначено, що «з дня набрання чинності зазначеним законом раніше встановлені сільськими, селищними, міськими радами, державними адміністраціями (військовими адміністраціями) обмеження щодо заборони торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, на територіях, на яких не ведуться бойові дії, або на територіях, які не є тимчасово окупованими Російською Федерацією, втрачають чинність, крім обмежень на час комендантської години, які зберігаються до затвердження Кабінетом Міністрів України порядку встановлення обласними державними адміністраціями (обласними військовими адміністраціями) заборони торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, у визначений період доби під час дії воєнного стану»³⁹.

Зазначимо, що такий порядок наразі затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження По-

³⁸ Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

³⁹ Там само.

рядку встановлення обласними державними адміністраціями (обласними військовими адміністраціями) під час воєнного стану заборони торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, у визначений період доби» від 27.12.2024 № 1528, в якій у п. 3 зазначено, що заборона торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, в межах відповідної території у визначений період доби встановлюється рішенням голови обласної держадміністрації (начальника обласної військової адміністрації – у разі її утворення), проект якого погоджується з відповідним військовим командуванням (оперативним командуванням), з метою забезпечення громадської безпеки і порядку⁴⁰. Отже, на сьогоднішній день відповідно до законодавства, рішення про заборону торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у заборонений час доби може встановлюватися лише рішенням голови обласної держадміністрації (начальника обласної військової адміністрації – у разі її утворення).

Звернемо увагу, що обласна державна адміністрація не є органом місцевого самоврядування. Вона належить до органів виконавчої влади, які діють на місцях, але від імені держави, а не територіальної громади. Так само, як не мають такого статусу і обласні військові адміністрації, які відповідно до ст. 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII вони мають статус тимчасових державних органів⁴¹.

Отже, знов виникає темпоральна (часова) колізія, яка повинна бути усунена шляхом внесення відповідних змін до ч. 2 ст. 156 КУпАП. За умов відсутності внесення відповід-

⁴⁰ Про затвердження Порядку встановлення обласними державними адміністраціями (обласними військовими адміністраціями) під час воєнного стану заборони торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, у визначений період доби: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1528. *Офіційний вісник України*. 2025. № 8. Ст. 664.

⁴¹ Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст. 250.

них змін, така ситуація призведе до того, що норма існуватиме лише «на папері» і не матиме правової сили на практиці.

Ч. 3 ст. 156 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за *торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння з рук, з лотків, у приміщеннях або на територіях, заборонених законом.*

Аналіз змісту диспозиції ч. 3 ст. 156 КУпАП дозволяє констатувати, що це правопорушення характеризується чотирма альтернативними видами протиправних діянь:

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння з рук;

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння з лотків;

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння у приміщеннях, заборонених законом;

– торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння на територіях, заборонених законом.

Як бачимо об'єктивна сторона у цьому випадку не вичерпується лише протиправним діянням у вигляді торгівлі, а також характеризується обов'язковою ознакою – *місце вчинення правопорушення*, якими у цьому випадку може бути: приміщення заборонене законом; територія, заборонена законом.

Не зосереджуючи уваги на розкритті понять «приміщення заборонене законом» та «територія, заборонена законом», оскільки вони вже були прокоментовані, звернемо увагу на те, що слід відрізнити об'єктивну сторону правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 156 КУпАП, від одного із альтернативних протиправних діянь, визначених ч. 2 ст. 156 КУпАП, оскільки вони містять однакові діяння, які повинні розмежовуватися в залежності від суб'єкту вчинення правопорушень: спеціальний (ч. 2 ст. 156 КУпАП) та загальний (ч. 3 ст. 156 КУпАП).

Крім того, об'єктивна сторона зазначеного правопорушення також не вичерпується лише протиправним діянням у вигляді торгівлі, а також характеризується обов'язковою ознакою – *спосіб вчинення правопорушення*, яким є торгівля з рук, лотків.

Положення чинного законодавства не розкривають поняття «торгівлі з рук» та «торгівлі з лотків», проте п. 7 ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-ІХ встановлено пряму заборону здійснення продажу названих товарів з рук, лотків⁴². На нашу думку, розуміння поняття «торгівлі з рук», може бути з'ясовано крізь призму розуміння такої торгівлі, визначеної у диспозиції ч. 1 ст. 160 КУпАП, в якій зазначено «Торгівля

⁴² Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 18 червня 2024 року № 3817-ІХ. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

в містах з рук на вулицях, площах, у дворах, під'їздах, скверах та в інших невістановлених місцях»⁴³.

Диспозиція ч. 4 ст. 164 КУпАП сформульована як адміністративне правопорушення з кваліфікованим складом, оскільки в ній вказано ознаку, що підвищує суспільну шкідливість діяння, а саме: вчинення дій, передбачених ч. 1 та 3 ст. 156 КУпАП, особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення.

Отже, в цьому випадку має місце повторність адміністративного правопорушення, тобто вчинення діяння однією і тією ж особою протягом терміну, впродовж якого особа вважається притягнутою до адміністративної відповідальності за таке саме правопорушення.

Суб'єкти адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 156 КУпАП в залежності від різновидів протиправних діянь, передбачених у її диспозиціях, можуть бути як загальними, так і спеціальними.

У теорії адміністративно-деліктного права загальним суб'єктом адміністративного правопорушення визнається фізична, осудна особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла віку адміністративної відповідальності – 16 років. В свою чергу спеціальним суб'єктом адміністративної відповідальності прийнято розуміти особу, яка поряд із загальними ознаками суб'єкта характеризується також додатковими ознаками, які є обов'язковими для конкретного складу адміністративного правопорушення і безпосередньо зазначаються в диспозиції адміністративно-деліктної норми.

Аналіз складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 156 КУпАП дозволяє розмежувати суб'єктів в залежності від конкретної частини зазначеної статті:

⁴³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

Частина статті 156 КУпАП	Суб'єкт адміністративного правопорушення
Частина 1	спеціальний – суб'єкт господарювання
Частина 2	спеціальний – працівники підприємства (організації) торгівлі або громадського харчування
Частина 3	загальний
Частина 4	як загальний, так і спеціальний

Як нами зазначено в таблиці, за ч. 1 ст. 156 КУпАП суб'єктом адміністративного правопорушення є суб'єкт господарювання.

До такого висновку доходимо, спираючись на положення ст.ст. 16, 22, 23 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX, які містять вимоги до оптової (ч. 1 ст. 16) та роздрібною (ч. 7 ст. 16) торгівлі алкогольними напоями та оптової (ч. 1 ст. 22) та роздрібною (ч. 1 ст. 23) торгівлі тютюновими виробами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, де чітко зазначено, що таку діяльність можуть провадити на території України суб'єктами господарювання за наявності у них ліцензії.

Відповідно до ч. 2 ст. 55 Господарського кодексу України суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці⁴⁴.

⁴⁴ Господарський кодекс України: Кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144.

Суб'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 156 КУпАП також характеризують додаткові ознаки, які є обов'язковими для цього складу адміністративного правопорушення, що прямо визначено у диспозиції статті. Такими суб'єктами можуть бути:

- працівники підприємства (організації) торгівлі;
- працівники підприємства (організації) громадського харчування.

Положення чинного законодавства не розкриває поняття «працівник підприємства (організації) торгівлі», «працівник громадського харчування». Зазначимо, що відповідно до ч. 3 ст. 1 Закону України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ працівник – особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом)⁴⁵. В свою чергу, відповідно до ч. 1 ст. 62 Господарського кодексу України підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами. Звертаємо увагу, що згідно із ст. 58 зазначеного кодексу установчими документами суб'єкта господарювання є рішення про його утворення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, статут (положення) суб'єкта господарювання. В установчих документах повинні бути зазначені найменування суб'єкта господарювання, мета і предмет господарської діяльності, склад і компетенція його органів управління, порядок прийняття ними рішень, порядок формування майна, розподілу прибутків та збитків, умови його реорганізації та ліквідації, якщо інше не передбачено законом. Статут суб'єкта господарювання повинен містити відомості

⁴⁵ Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Ст. 668.

про його найменування, мету і предмет діяльності, розмір і порядок утворення статутного та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю, їх компетенцію, про умови реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання, а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми суб'єкта господарювання, передбачені законодавством. Статут може містити й інші відомості, що не суперечать законодавству⁴⁶. Враховуючи вищевикладене, якщо статутом підприємства визначено основним видом діяльності торгівля або громадське харчування та проведення діяльності відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» від 15 червня 2006 року № 833⁴⁷, то дане підприємство відноситься до підприємств торгівлі або громадського харчування⁴⁸.

Отже, працівником підприємства (організації) торгівлі чи громадського харчування є особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі торгівлі або громадського харчування та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом).

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 156 КУпАП характеризується виною, що може бути як у формі умислу, так і необережності.

⁴⁶ Господарський кодекс України: Кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144.

⁴⁷ Примітка: на момент підготовки науково-практичних рекомендацій постанова є чинною, проте набирає чинності постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил торговельного обслуговування» від 11 лютого 2025 р. № 144 одночасно з набранням чинності Законом України «Про захист прав споживачів» від 10 червня 2023 р. № 3153-IX, який набирає чинності через один рік з дня його опублікування, але не раніше дня припинення чи скасування воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX.

⁴⁸ Поняття підприємства у сфері торгівлі або громадського харчування в розумінні п. 1 ст. 9 ЗУ «Про застосування РПО у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» / Офіційний портал Державної податкової служби у Черкаській області. URL: <https://ck.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-453930.html>

Відповідно до ст. 10 КУпАП Адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків⁴⁹. При чому умисел може бути як прямий (особа-правопорушник усвідомлює протиправний характер свого діяння, передбачає шкідливі наслідки і бажає їх настання), так і непрямий (особа-правопорушник усвідомлює протиправний характер свого діяння, передбачає шкідливі наслідки і хоча не бажає, але свідомо допускає їх настання) умислу⁵⁰.

Відповідно до ст. 11 КУпАП адміністративне правопорушення визнається вчиненим з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити⁵¹. Саме тому необережна вина може проявлятися у формі самовпевненості чи недбалості.

1.2. Особливості кваліфікації адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 164 КУпАП «Порушення порядку провадження господарської діяльності»

Сучасний стан економічних відносин в Україні характеризується швидкими змінами, появою нових видів господар-

⁴⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–212-24): Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

⁵⁰ Коваленко О.В. Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Суми, 2023. С. 138.

⁵¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–212-24): Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

ської діяльності, технологій та бізнес-моделей, що обумовлено економічними процесами, що відбуваються у світі, та, як наслідок, обумовлює встановлення державою відповідних заходів реагування на порушення законодавства у сфері господарської діяльності, серед яких особливе місце посідають заходи адміністративної відповідальності шляхом визначення нових форм протиправної поведінки у цій сфері та відповідних санкцій за їх вчинення. Саме тому, стаття 164 КУпАП «Порушення порядку провадження господарської діяльності» в останні роки зазнавала чисельних змін у своїй редакції.

15 листопада 2011 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пом'якшення відповідальності за порушення у сфері господарської діяльності»⁵². У супровідних документах до цього Закону зазначалося, що чинне на той час українське законодавство відрізнялося надмірно високим рівнем криміналізації діянь у господарській сфері. Зокрема, необґрунтовано велика кількість законодавчо визначених випадків, коли за економічні злочини передбачалося покарання у вигляді позбавлення волі, фактично не сприяла відшкодуванню засудженими завданих ними збитків. Це розглядалося як фактор, що стримує розвиток підприємництва, а також як причина недостатнього надходження коштів до Державного бюджету України в якості компенсації за шкоду, спричинену незаконними діями в цій галузі.

Отже, з метою гуманізації передбачених законодавством України покарань за кримінальні правопорушення в економічній та господарській діяльності, згаданим законом за злочини у господарській сфері було введено штраф замість позбавлення волі. Крім того, деякі діяння були декриміналізовані шляхом їх перекваліфікації в адміністративні правопорушення.

⁵² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності: Закон України від 15 листопада 2011 року № 4025-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 25. Ст. 263.

Черговим кроком до удосконалення механізму притягнення до адміністративної відповідальності за статтею 164 КУпАП «Порушення порядку провадження господарської діяльності», стало прийняття ряду законодавчих актів⁵³, якими передбачено нові склади адміністративних правопорушень названої статті.

В результаті чого, на сьогоднішній день статті 164 КУпАП має таку редакцію:

«Провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або у період зупинення дії ліцензії, у разі якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, або без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди),

– тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме правопорушення, або пов'язані з отриманням доходу у великих розмірах,

⁵³ Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів: Закон України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 49. Ст. 399; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню: Закон України від 18 вересня 2019 року № 102-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 42. Ст. 233; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку ліцензування господарської діяльності: Закон України від 02 жовтня 2019 року № 139-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 47. Ст. 310.

– тягнуть за собою накладення штрафу від двох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення.

Надання суб'єктом господарювання органу ліцензування, дозвільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства

– тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, не зазначеними у митних деклараціях при переміщенні пального або спирту етилового митною територією України прохідним транзитом або внутрішнім транзитом, визначеним підпунктом «а» пункту 2 частини другої статті 91 Митного кодексу України, або в акцизних накладних, зареєстрованих у Єдиному реєстрі акцизних накладних, складених на операції, при здійсненні яких переміщується пальне або спирт етиловий у таких транспортних засобах, або в заявках на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними,

– тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією пального або спирту етилового та транспортних засобів.

Зберігання та/або реалізація на митній території України пального або спирту етилового на акцизному складі, не зареєстрованому у системі електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового,

– тягнуть за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією пального або спирту етилового, транспортних засобів, ємностей та обладнання, що використовувалися для

зберігання та/або реалізації такого пального або спирту етилового, грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення.

Порушення ліцензіатом встановленого законом строку повідомлення органу ліцензування про зміну відомостей, зазначених у заяві та документах, що додавалися до заяви про отримання ліцензії,

– тягне за собою накладення штрафу від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невиконання ліцензіатом розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов

– тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до однієї тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Надання суб'єктом господарювання недостовірної або не в повному обсязі інформації у повідомленні про початок провадження господарської діяльності, необхідність подання якої встановлена законом для певного виду господарської діяльності,

– тягнуть за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення суб'єктом господарювання встановленого законом строку для подання повідомлення про зміну відомостей, зазначених у повідомленні про початок здійснення господарської діяльності,

– тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»⁵⁴.

Основним безпосереднім **об'єктом** правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 164 КУпАП є встановлений порядок та умови державної реєстрації та ліцензування підприємницької та інших видів господарської ді-

⁵⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–212–24): Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

яльності, до числа яких також належить банківська діяльність, а також професійна діяльність на ринку цінних паперів. *Податковими об'єктами* виступають податкова система, принципи добросчесної конкуренції та законні права споживачів.

Як вже зазначалося встановлення **об'єктивної сторони** адміністративного правопорушення має особливо важливе практичне значення.

Аналіз ст. 164 КУпАП дає право стверджувати про складну конструкцію зазначеної норми. По-перше, диспозиції частин зазначеної статті в переважній більшості сконструйовані як адміністративні правопорушення з альтернативним складом, оскільки в них зазначено два і більше діянь, за які може бути накладено адміністративне стягнення. По-друге, диспозиції частин ст. 164 КУпАП сформульовані як бланкетні склади, які повністю не розкривають зміст і сутність діяння, а відсилають для їх визначення до інших нормативно-правових актів. Зазначені обставини ускладнюють правозастосовну практику уповноважених на те, працівників органів (підрозділів) Національної поліції України, оскільки обумовлюють необхідність досконалого орієнтування у системі законодавства, що регламентує господарську діяльність та ефективного застосування його положень в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції. Саме тому, особливої уваги заслуговують питання здійснення аналізу протиправних діянь, що характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 164 КУпАП.

Слід зазначити, що більшість із форм вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 164 КУпАП має формальний склад, адже для кваліфікації протиправного діяння не вимагається обов'язкове настання шкідливих наслідків, проте за ч. 2 ст. 164 КУпАП, яка передбачає адміністративну відповідальність за вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 164 КУпАП, пов'язаних з отриманням доходу у великих розмірах,

склад адміністративного правопорушення є матеріальним, оскільки встановлення настання шкідливих наслідків у вигляді «отримання доходу у великих розмірах» є обов'язковим.

Аналіз змісту диспозиції ч. 1 ст. 164 КУпАП дозволяє констатувати, що це правопорушення характеризується п'ятьма альтернативними видами діянь:

- провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання;
- провадження господарської діяльності без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом;
- провадження господарської діяльності без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону;
- провадження господарської діяльності у період зупинення дії ліцензії, у разі якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії;
- провадження господарської діяльності без одержання документа дозвільного характеру (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди).

Чинним законодавством не визначено поняття «провадження господарської діяльності», проте із змісту ч. 1 ст. 3 Господарського кодексу України, яка визначає поняття господарської діяльності стає очевидним, що провадження господарської діяльності є здійснення діяльності суб'єктом господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямованої на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність⁵⁵. Отже, варто підкреслити, що ключовими ознаками господарської діяльності є її безпосередній та систематич-

⁵⁵ Господарський кодекс України: Кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144.

ний характер, а також спрямованість на отримання прибутку, встановлення яких має особливе значення для кваліфікації зазначеного правопорушення.

Господарський кодекс України визначає підприємництво як вид господарської діяльності, яка визначається як «само-стійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку»⁵⁶.

При чому слід наголосити на тому, що ознака систематичного характеру при протиправному діянні у формі провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання має свої особливості.

В пункті 4 постанови Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» № 3 від 25.04.2003 р. зазначено, що під здійсненням особою, не зареєстрованою як суб'єкт підприємництва, будь-якого виду підприємницької діяльності з числа тих, що підлягають ліцензуванню, слід розуміти діяльність фізичної особи, пов'язану із виробництвом чи реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг з метою отримання прибутку, яка містить ознаки підприємницької, тобто провадиться зазначеною особою безпосередньо самостійно, систематично (не менше ніж три рази протягом одного календарного року) і на власний ризик.⁵⁷

Ознака систематичності, як важливий елемент господарської діяльності суб'єкта, який її здійснює без відповідної державної реєстрації підтверджується й судовою практикою. Зокрема, при розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 164 КУпАП у своїх рішеннях суди

⁵⁶ Там само.

⁵⁷ Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності: Постанова Верховного суду України від 25 квітня 2003 року № 3 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03#Text>

наголошують на тому, що «істотною ознакою адміністративного правопорушення передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП, є також і систематичність дій, тобто не менше як три рази протягом одного календарного року»⁵⁸; «істотною ознакою адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП, є не тільки надання послуг за винагороду тощо, а й систематичний характер таких дій, їх самостійний та ініціативний характер, що і становить суть господарської діяльності»⁵⁹.

Провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання.

Відповідно до ч. 2 ст. 19 Господарського кодексу України суб'єкти господарювання підлягають державній реєстрації відповідно до названого кодексу та закону⁶⁰. Відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, фізичних осіб – підприємців та відокремлених підрозділів юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави врегульовані на рівні спеціального нормативно-правового акту – Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV⁶¹.

Саме тому, факт відсутності державної реєстрації при провадженні господарської діяльності буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП.

⁵⁸ Постанова Енергодарського міського суду Запорізької області від 06 вересня 2021 року № 316/2070/21/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99407237>

⁵⁹ Постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 03 лютого 2022 року № 337/718/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102955490>; постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 28 липня 2022 року № 333/2738/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105510474>.

⁶⁰ Господарський кодекс України: Кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144.

⁶¹ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31–32. Ст. 263.

Провадження господарської діяльності без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом.

У положеннях чинного законодавства передбачено спрощений порядок набуття права на провадження господарської діяльності без отримання документів дозвільного характеру шляхом подання декларації про провадження господарської діяльності, якою є «документ, яким суб'єкт господарювання повідомляє дозвільний орган про свою відповідність вимогам законодавства до певного виду господарської діяльності (у тому числі матеріально-технічної бази, кваліфікації персоналу – якщо це зумовлено особливостями провадження відповідного виду господарської діяльності) та на підставі якого набуває право на провадження заявленого виду господарської діяльності і несе передбачену законом відповідальність»⁶² або шляхом подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 4-2 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV суб'єкт господарювання у встановлених законом випадках має право на здійснення певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності на підставі поданої декларації.

Суб'єкт господарювання має право на здійснення певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності на підставі подання декларації без отримання документа дозвільного характеру, за винятком тих видів господарської діяльності, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України⁶³.

⁶² Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06 вересня 2005 року № 2806-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48. Ст. 483.

⁶³ Деякі питання набуття права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності за декларативним принципом: Постанова Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 922. *Офіційний вісник України*. 2016. № 98. Ст. 3194.

Звернемо увагу, що відповідно до п. 2–2 ст. 11 «Прикінцеві положення» Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» у період дії воєнного стану право на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності може набуватися суб'єктом господарювання на підставі подання на безоплатній основі до відповідних дозвільних органів декларації про провадження господарської діяльності без отримання документів дозвільного характеру, крім тих видів господарської діяльності, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України⁶⁴.

На сьогодні, Перелік певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі декларації про провадження господарської діяльності, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 року № 725⁶⁵. Наразі він містить п'ятдесят сім дій щодо провадження господарської діяльності (видів господарської діяльності). Наведемо декілька прикладів такої діяльності. Не може провадитися на підставі декларації про провадження господарської діяльності: діяльність з виробництва, переробки або реалізації харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі; здійснення операцій у сфері поводження з відходами; діяльність, пов'язана із здійсненням викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами; спеціальне використання лісових ресурсів; розміщення зовнішньої реклами у населених пунктах; розміщення, будівництво споруд, об'єктів дорожнього сервісу, автозаправних станцій, прокладення інженерних мереж та виконання інших робіт у межах смуги відведення автомобільних доріг тощо.

⁶⁴ Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06 вересня 2005 року № 2806-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48. Ст. 483.

⁶⁵ Про затвердження переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі подання декларації про провадження господарської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2010 року № 725. *Офіційний вісник України*. 2010. № 65. Ст. 2240.

Крім того, для деяких видів господарської діяльності на рівні окремих законів встановлено спрощений порядок набуття права на її провадження шляхом подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 16 Закону України «Про електронні комунікації» суб'єкти господарювання, які мають намір здійснювати господарську діяльність як постачальники електронних комунікаційних мереж та/або послуг, повинні протягом місяця від початку такої діяльності надіслати до регуляторного органу повідомлення про початок здійснення діяльності у сфері електронних комунікацій від 16.12.2020 № 1089-IX⁶⁶.

Ще одним прикладом такої діяльності є здійснення діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку. Так, відповідно до ч. 1 ст. 14 Закону України «Про поштовий зв'язок» від 03.11.2022 № 2722-IX суб'єкти господарювання, які мають намір здійснювати господарську діяльність у сфері надання послуг поштового зв'язку, подають до національного регулятора повідомлення про початок здійснення діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку⁶⁷.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами також можуть здійснювати господарську діяльність у сфері транскордонного перевезення небезпечних відходів на підставі письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону (п. 10 ч. 2 ст. 17 Закону України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX)⁶⁸.

⁶⁶ Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 6. Ст. 306

⁶⁷ Про поштовий зв'язок: Закону України від 03 листопада 2022 року № 2722-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 29. Ст. 105

⁶⁸ Про управління відходами: Закон України від 20 червня 2022 року № 2320-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 17. Ст. 75

Ч. 1 ст. 36 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI передбачено право на виконання підготовчих робіт (якщо вони не були виконані раніше згідно з повідомленням про початок виконання підготовчих робіт) і будівельних робіт на об'єктах, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), об'єктах, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта, надається замовнику та генеральному підряднику чи підряднику (у разі якщо будівельні роботи виконуються без залучення субпідрядників) після подання повідомлення про початок виконання будівельних робіт⁶⁹.

Саме тому, факт провадження господарської діяльності без подання декларації про провадження господарської діяльності або повідомлення про початок господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП.

Провадження господарської діяльності без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону.

Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV ліцензування – це надання суб'єкту господарювання права на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, шляхом прийняття органом ліцензування рішення про видачу ліцензії, про що робиться запис у ліцензійному реєстрі⁷⁰.

На сьогоднішній день відповідно до ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від

⁶⁹ Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.

⁷⁰ Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст. 158.

06.09.2005 № 2806-IV ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності:

– банківська діяльність, діяльність з надання фінансових послуг – у випадках, встановлених законом, та діяльність із здійснення операцій з готівкою, що включають інкасацію коштів, перевезення валютних та інших цінностей, оброблення та зберігання готівки;

– професійна діяльність на ринках капіталу та організованих товарних ринках, яка ліцензується відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» та Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»;

– діяльність у сфері медіа, що ліцензується відповідно до Закону України «Про медіа»;

– діяльність у сфері електроенергетики, яка ліцензується відповідно до законів України «Про ринок електричної енергії», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»;

– діяльність у сфері використання ядерної енергії, яка ліцензується відповідно до Закону України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії»;

– освітня діяльність, яка ліцензується з урахуванням особливостей, визначених спеціальними законами у сфері освіти;

– виробництво і торгівля спиртом етиловим, спиртовими дистилатами, біоетанолом, алкогольними напоями, тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, паливом, зберігання пального, вирощування тютюну, ферментація тютюнової сировини, що ліцензуються відповідно до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»;

- надання послуг у галузі криптографічного захисту інформації (крім електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації) та технічного захисту інформації, за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України;
- будівництво об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, за переліком видів робіт, що визначається Кабінетом Міністрів України, – з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- виробництво лікарських засобів, оптова та роздрібна торгівля лікарськими засобами, імпорт лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) – з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про лікарські засоби»;
- виробництво та ремонт вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівля вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництво спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивою та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продаж;
- виробництво вибухових матеріалів промислового призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України;
- надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України;
- виробництво особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- діяльність з управління небезпечними відходами, яка ліцензується з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про управління відходами»;

- медична практика;
- діяльність банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини згідно з переліком, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України;
- ветеринарна практика;
- випуск та проведення лотерей з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про державні лотереї в Україні»;
- діяльність на ринку азартних ігор, яка ліцензується відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»;
- туropераторська діяльність;
- промисловий вилов водних біоресурсів за межами юрисдикції України;
- культивування рослин (крім конопель для промислових цілей, визначених Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»), включених до таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництво, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізація (відпуск), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного Переліку, – з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», у тому числі щодо строку, на який видається ліцензія на цей вид господарської діяльності;
- діяльність, пов'язана з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації (критерії належності та перелік технічних засобів негласного отримання інформації визначаються Кабінетом Міністрів України за поданням Служби безпеки України);

- діяльність, пов'язана з розробленням, виготовленням, постачанням технічних засобів розвідки (критерії належності до технічних засобів розвідки визначаються розвідувальними органами України);
- перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів внутрішнім водним, морським, автомобільним, залізничним та повітряним транспортом, міжнародні перевезення пасажирів та вантажів автомобільним транспортом;
- зовнішньоекономічна діяльність відповідно до статті 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом, яка ліцензується відповідно до Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»;
- діяльність на ринку природного газу, яка ліцензується відповідно до законів України «Про ринок природного газу», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»;
- централізоване водопостачання та централізоване водовідведення;
- виробництво теплової енергії, транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії;
- охоронна діяльність;
- виробництво ветеринарних препаратів;
- заготівля та тестування донорської крові та компонентів крові незалежно від їх кінцевого призначення, переробка, зберігання, розподіл та реалізація донорської крові та компонентів крові, призначених для трансфузії⁷¹.

Отже, факт провадження видів господарської діяльності, передбачених у ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV без отримання ліцензії в установленому законодавством порядку буде

⁷¹ Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 23. Ст. 158.

вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП.

Провадження господарської діяльності у період зупинення дії ліцензії, у разі якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії.

Відповідно до ч. 1 ст. 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV ліцензія на провадження виду господарської діяльності може бути зупинена повністю або частково⁷². За умов прийняття органом ліцензування обґрунтованого рішення про зупинення дії ліцензії повністю або частково ліцензіат зобов'язаний повністю припинити провадження господарської діяльності, окрім спеціальних випадків провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, які визначаються у спеціалізованих нормативно-правових актах, які стосуються ліцензійних умов провадження конкретного різновиду господарської діяльності. Наприклад, відповідно до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Порядку видачі, зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на ринках капіталу» від 21.10.2021 № 982 ліцензіат протягом строку зупинення дії ліцензії не припиняє діяльності щодо обслуговування інститутів спільного інвестування та недержавного пенсійного фонд, активами яких він управляє та не припиняє виконання функцій з адміністрування пенсійних фондів, з якими ліцензіатом укладено договори про адміністрування недержавного пенсійного фонд⁷³.

Отже, факт провадження видів господарської діяльності, передбачених у ст. 7 Закону України «Про ліцензування ви-

⁷² Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст. 158.

⁷³ Про затвердження Порядку видачі, зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на ринках капіталу: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 21 жовтня 2021 року № 982. *Офіційний вісник України*. 2021. № 96. Ст. 6275.

дів господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV після прийняття органом ліцензування обґрунтованого рішення про зупинення дії ліцензії повністю або частково буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП.

Провадження господарської діяльності без одержання документа дозвільного характеру (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди).

Відповідно до абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV документами дозвільного характеру є дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво, інший документ в електронному вигляді (запис про наявність дозволу, висновку, рішення, погодження, свідоцтва, іншого документа в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань), який дозвільний орган зобов'язаний видати суб'єкту господарювання у разі надання йому права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності якого суб'єкт господарювання не може проваджувати певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності⁷⁴.

Зазначимо, що законодавцем передбачено механізм провадження господарської діяльності без одержання документа дозвільного характеру у випадку застосування принципу мовчазної згоди.

Відповідно абз. 11 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV принцип мовчазної згоди визначається як «принцип, згідно з яким суб'єкт господарювання набуває право на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності без отриман-

⁷⁴ Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06 вересня 2005 року № 2806-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48. Ст. 483.

ня відповідного документа дозвільного характеру, за умови якщо суб'єктом господарювання або уповноваженою ним особою подано в установленому порядку заяву та документи в повному обсязі, але у встановлений законом строк документ дозвільного характеру або рішення про відмову у його видачі не видано або не направлено»⁷⁵.

Аналогічним чином визначено розуміння принципу мовчазної згоди у постанові Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 77 «Деякі питання застосування принципу мовчазної згоди», відповідно до якої в разі ненадання у визначений законом строк суб'єкту господарювання документа дозвільного характеру або рішення про відмову у його видачі суб'єкт господарювання має право провадити певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності без одержання документа дозвільного характеру через 10 робочих днів з дня закінчення строку, встановленого для видачі документа дозвільного характеру або прийняття рішення про відмову в його видачі, на підставі копії опису прийнятих документів з відміткою про дату їх прийняття⁷⁶.

Отже, провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності без отримання документу дозвільного характеру, який передбачений законодавством для конкретного різновиду діяльності (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди) буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП.

Диспозиція ч. 2 ст. 164 КУпАП сформульована як адміністративне правопорушення з кваліфікованим складом, оскільки в ній вказано ознаки, що підвищують суспільну шкідливість діяння, а саме:

⁷⁵ Там само.

⁷⁶ Деякі питання застосування принципу мовчазної згоди: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 року № 77. *Офіційний вісник України*. 2010. № 7. Ст. 332.

1. *Вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 164 КУпАП, особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме правопорушення.*

2. *Вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 164 КУпАП, пов'язаних з отриманням доходу у великих розмірах.*

У першому випадку має місце повторність адміністративного правопорушення, тобто вчинення діяння однією і тією ж особою протягом терміну, впродовж якого особа вважається притягнутою до адміністративної відповідальності за таке саме правопорушення.

У другому випадку має місце вчинення протиправного діяння, пов'язаного з отримання доходу у великих розмірах, коли його сума у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Наголошуємо, що при кваліфікації адміністративних правопорушень, якщо норми містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, необхідно виходити з того, що сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної пп. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 Податкового кодексу України для відповідного року⁷⁷. Зазначимо, що соціальна пільга становить 50% від прожиткового мінімуму для відповідного року.

Ч. 3 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за *надання суб'єктом господарювання органу ліцензування, дозвільному органу або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства.*

Відповідно до вимог законодавства суб'єкт господарювання повідомляє представника відповідного органу ліцензування, дозвільного органу або адміністратора про відповідність

⁷⁷ Щодо розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян при застосуванні штрафних санкцій, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення: лист Міністерства доходів і зборів України від 29 липня 2013 року № 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7692810-13#Text>

свої матеріально-технічної бази вимогам законодавства шляхом подання декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства (абз. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV).

Зазначимо, що декларація відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства потрібна для суб'єктів господарської діяльності, на яких здійснюються роботи або використовується обладнання, машини і механізми підвищеної небезпеки. Вичерпний перелік робіт зазначений в Додатку 6 постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26 жовтня 2011 року № 1107⁷⁸.

Судова позиція щодо визначення поняття «недостовірна інформація» викладена в оглядовому листі Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)», в якому зазначається, що «Недостовірною вважається інформація, яка не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події та явища, яких не існувало взагалі або які існували, але відомості про них не відповідають дійсності (неповні або перекручені)»⁷⁹.

До прикладу, у справі № 703/166/24 від 04 березня 2024 року Смілянського міськрайонного суду Черкаської області прийнято рішення про притягнення особи до адміністративної відповідальності за ч. 3 ст. 164 КУпАП за надання недо-

⁷⁸ Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107. *Офіційний вісник України*. 2011. № 84. Ст. 3077

⁷⁹ Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): оглядовий лист Вищого господарського суду України від 12 червня 2014 року № 01-06/770/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-770600-14#Text>

вірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань пожежної безпеки. Так, згідно зареєстрованої декларації № 00120922–253/578 від 12 вересня 2022 року об'єкт утримується у відповідності до вимог пожежної безпеки, проте згідно акту № 2 від 12 січня 2024 року, складеного за результатами позапланової перевірки, виявлено порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, що свідчить про надання недостовірних даних в декларації, а саме протипожежні відстані між виробничою будівлею та складською будівлею захарашчені та використовуються для складування деревини (п. 1.4 глава 1 розділу III Правил пожежної безпеки в Україні) та інші порушення зафіксовані в актом № 2 від 12 січня 2024 року⁸⁰.

Отже, зазначення недостовірної інформації в декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 164 КУпАП.

Ч. 4 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, не зазначеними у митних деклараціях при переміщенні пального або спирту етилового митною територією України прохідним транзитом або внутрішнім транзитом, визначеним підпунктом «а» пункту 2 частини другої статті 91 Митного кодексу України, або в акцизних накладних, зареєстрованих у Єдиному реєстрі акцизних накладних, складених на операції, при здійсненні яких переміщується пальне або спирт етиловий у таких транспортних засобах, або в заявках на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними.

⁸⁰ Постанова Смільянського міськрайонного суду Черкаської області від 04 березня 2024 року № 703/166/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117398290>.

Аналіз змісту диспозиції ч. 4 ст. 164 КУпАП дозволяє констатувати, що це правопорушення характеризується трьома альтернативними видами діянь:

1. *Переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, не зазначеними у митних деклараціях при переміщенні пального або спирту етилового митною територією України прохідним транзитом або внутрішнім транзитом, визначеним підпунктом «а» пункту 2 частини другої статті 91 Митного кодексу України.*

Відповідно до пп. 230.1.5 Податкового кодексу України транспортні засоби, що набули статусу акцизних складів пересувних, а також транспортні засоби, що використовуються суб'єктом господарювання, який не є розпорядником акцизного складу, для переміщення на митній території України власного пального або спирту етилового для потреб власного споживання чи промислової переробки, повинні обліковуватися в Переліку транспортних засобів, що переміщують пальне або спирт етиловий створення та ведення якого забезпечується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Перелік транспортних засобів, що переміщують пальне або спирт етиловий, розміщується на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Включення транспортних засобів до зазначеного переліку здійснюється автоматично на підставі на підставі митних декларацій при переміщенні пального або спирту етилового митною територією України прохідним транзитом або внутрішнім транзитом, визначеним підпунктом «а» пункту 2 частини другої статті 91 Митного кодексу України⁸¹.

Відповідно до розділу II «Заповнення граф митних декларацій» наказу Міністерства фінансів України «Про затвер-

⁸¹ Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

дження Порядку заповнення митних декларацій за формою «Єдиного адміністративного документа» від 30.05.2012 № 651 у митній декларації інформація про транспортний засіб, якщо переміщення здійснюється митною територією України зазначається в графі 18 «Ідентифікація та країна реєстрації транспортного засобу під час відправлення/прибуття»⁸².

Отже, переміщення пального або спирту етилового транспортним засобом, який не відповідає транспортному засобу зазначеному в графі 18 митної декларації буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 164 КУпАП.

2. Переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, не зазначеними в акцизних накладних, зареєстрованих у Єдиному реєстрі акцизних накладних, складених на операції, при здійсненні яких переміщується пальне або спирт етиловий у таких транспортних засобах.

Відповідно до пп. 230.1.5 п. 230.1. ст. 230 Податкового кодексу України транспортні засоби, що набули статусу акцизних складів пересувних, для переміщення на митній території України власного пального або спирту етилового для потреб власного споживання чи промислової переробки, повинні обліковуватися в Переліку транспортних засобів, що переміщують пальне або спирт етиловий, створення та ведення якого забезпечується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Перелік транспортних засобів, що переміщують пальне або спирт етиловий, розміщується на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Включення транспортних засобів, що

⁸² Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа: наказ Міністерства фінансів України від 30 травня 2012 року № 651. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 64. Ст. 2629.

набули статусу акцизних складів пересувних, до зазначеного переліку здійснюється автоматично на підставі даних акцизних накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі акцизних накладних⁸³.

Відповідно до абз. 16 п. 231.1. ст. 231 Податкового кодексу України номер реєстрації транспортного засобу в уповноважених органах відповідної держави та тип і ємність транспортного засобу – акцизного складу пересувного є обов'язковим реквізитом акцизної накладної⁸⁴.

Отже, переміщення пального або спирту етилового транспортним засобом, який не відповідає транспортному засобу зазначеному в акцизній накладній буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 164 КУпАП.

3. Переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, не зазначеними в заявках на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними.

Відповідно до пп. 230.1.5 п. 230.1. ст. 230 Податкового кодексу України транспортні засоби, що використовуються суб'єктом господарювання, який не є розпорядником акцизного складу (прим. – транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними), для переміщення на митній території України власного пального або спирту етилового для потреб власного споживання чи промислової переробки, повинні обліковуватися в Переліку транспортних засобів, що переміщують пальне або спирт етиловий, створення та ведення якого забезпечується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Перелік транспортних засобів, що переміщують пальне

⁸³ Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112

⁸⁴ Там само.

або спирт етиловий, розміщується на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Включення транспортних засобів, що не є акцизними складами пересувними, до зазначеного переліку здійснюється на підставі заявок на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними, із зазначенням періоду переміщення такого пального або спирту етилового⁸⁵.

Зокрема відповідно до вимог наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форми заявки на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними, та Порядку її заповнення» від 08.05.2019 № 188 заявки складають суб'єкти господарювання, які не є розпорядниками акцизних складів та здійснюють переміщення на митній території України власного пального або спирту етилового для потреб власного споживання чи промислової переробки, в яких зазначається така інформація: двосимвольний код назви транспортного засобу відповідно до Класифікатора видів транспорту, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 20 вересня 2012 року № 1011 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 01 червня 2018 року № 541) та державний номер транспортного засобу (до 8 знаків)⁸⁶.

Отже, переміщення пального або спирту етилового транспортним засобом, який не відповідає транспортному засобу зазначеному у заявці на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними, буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 164 КУпАП.

⁸⁵ Там само.

⁸⁶ Про затвердження форми заявки на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними, та Порядку її заповнення: наказ Міністерства фінансів України від 08 травня 2019 року № 188. *Офіційний вісник України*. 2019. № 49. Ст. 1682.

Ч. 5 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за *зберігання та/або реалізація на митній території України пального або спирту етилового на акцизному складі, не зареєстрованому у системі електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового.*

Відповідно до підпункту «б» підпункту 230.1.1. пункту 230.1 статті 230 Податкового кодексу України платники акцизного податку – розпорядники акцизних складів зобов'язані зареєструвати усі акцизні склади у системі електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового⁸⁷.

Отже, не виконання зазначеної вимоги буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 164 КУпАП. Звернемо увагу на те, що протиправним вважатиметься діяння щодо не реєстрації у системі електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового саме акцизного складу, а не пального чи спирту етилового.

Ч. 6 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за *порушення ліцензіатом установленого законом строку повідомлення органу ліцензування про зміну відомостей, зазначених у заяві та документах, що додавалися до заяви про отримання ліцензії.*

Ч. 2 ст. 15 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV встановлено, що ліцензіат зобов'язаний повідомляти орган ліцензування про всі зміни даних, зазначених у заяві, документах та відомостях, що додавалися до заяви про отримання ліцензії, протягом строку, встановленого ліцензійними умовами⁸⁸. З цього випливає висновок про те, що для з'ясування протиправності діяння у вигляді порушення строку повідом-

⁸⁷ Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112

⁸⁸ Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст. 158.

лення у кожному конкретному випадку необхідно звертатися до нормативно-правового акту, який визначає ліцензійні умови провадження певного різновиду господарської діяльності. Проте, у разі відсутності ліцензійних умов ліцензіат зобов'язаний повідомляти орган ліцензування про зміни даних, зазначених у заяві, документах та відомостях, що додавалися до заяви про отримання ліцензії, протягом одного місяця з дня, наступного за днем їх настання⁸⁹.

Нами було проаналізовано ліцензійні умови провадження різних видів господарської діяльності⁹⁰, на підставі чого зроблено висновок про те, що повідомлення про зміни даних ліцензіата за загальним правилом здійснюється протягом місяця (протягом тридцяти календарних днів) з дня настання таких змін.

Отже, загальним терміном подання повідомлення органу ліцензування про зміну відомостей, зазначених у заяві та документах, що додавалися до заяви про отримання ліцензії є один місяць. Порушення ліцензіатом зазначеного терміну буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 6 ст. 164 КУпАП.

Ч. 7 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за невиконання ліцензіатом розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов.

Відповідно до ч. 8 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 року № 222-VIII

⁸⁹ Там само.

⁹⁰ Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів): Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 929. *Офіційний вісник України*. 2016. № 99. Ст. 3217; Деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 року № 852. *Офіційний вісник України*. 2016. № 94. Ст. 3085; Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України від 02 березня 2016 року № 285. *Офіційний вісник України*. 2016. № 30. Ст. 1184; Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187. *Офіційний вісник України*. 2016. № 7. Ст. 345 та інші.

ліцензіат, який одержав розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов, зобов'язаний в установленій у розпорядженні строк усунути зазначені порушення та подати до органу ліцензування інформацію про виконання вимог такого розпорядження⁹¹.

Отже, порушення терміну, визначеного у розпорядженні про усунення порушень ліцензійних умов буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 7 ст. 164 КУпАП.

Ч. 8 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за *надання суб'єктом господарювання недостовірної або не в повному обсязі інформації у повідомленні про початок провадження господарської діяльності, необхідність подання якої встановлена законом для певного виду господарської діяльності*.

Як вже зазначалося нами при коментуванні диспозиції ч. 1 ст. 164 КУпАП у положеннях чинного законодавства передбачено спрощений порядок набуття права на провадження господарської діяльності без отримання документів дозвільного характеру шляхом:

- подання декларації про провадження господарської діяльності;

- подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом.

- Розуміння поняття «недостовірної інформації» викладено нами при коментуванні диспозиції ч. 3 ст. 164 КУпАП, щодо розуміння поняття інформації поданої не в повному обсязі, зазначимо, що це подання інформації, яка не відповідає визначеним законодавством вимогам для конкретного різновиду господарської діяльності.

⁹¹ Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст. 158.

Отже, зазначення недостовірної інформації або інформації не в повному обсязі в декларації про провадження господарської діяльності або в повідомленні про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 8 ст. 164 КУпАП.

Ч. 9 ст. 164 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за порушення суб'єктом господарювання встановленого законом строку для подання повідомлення про зміну відомостей, зазначених у повідомленні про початок здійснення господарської діяльності.

Щодо змін відомостей, вказаних в декларації про провадження господарської діяльності зазначимо, що положення чинного законодавства не передбачає внесення змін, проте відповідно до абз. 2 ч. 4 ст. 4–2 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV суб'єкт господарювання у разі зміни відомостей, зазначених у декларації зобов'язаний протягом семи робочих днів з дня настання таких змін подати до дозвільного органу оновлену декларацію на заміну раніше поданої. Тобто подання повідомлення про зміну відомостей у цьому випадку здійснюється шляхом подання нової декларації.

Щодо змін відомостей, вказаних в повідомленні про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, слід констатувати, що для кожного різновиду господарської діяльності, яка може провадитися на підставі такого повідомлення, строки подання інформації про такі зміни різняться. Так, наприклад, для суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність як постачальники електронних комунікаційних мереж та/або послуг(ч. 6 ст. 16 Закону України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 № 1089-IX)⁹²,

⁹² Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 6. Ст. 306.

та господарську діяльність у сфері надання послуг поштового зв'язку (ч. 2 ст. 14 Закону України «Про поштовий зв'язок» від 03.11.2022 № 2722-IX)⁹³ зазначений термін становить 10 днів з дня настання таких змін.

Отже, порушення терміну, визначеного у нормативно-правових актах для подання повідомлення про зміну відомостей, зазначених у декларації про провадження господарської діяльності та повідомленні про початок здійснення господарської діяльності буде вважатися протиправним діянням, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 9 ст. 164 КУпАП.

Суб'єкти адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 164 КУпАП в залежності від різновидів протиправних діянь, передбачених у її диспозиціях, можуть бути як загальними, так і спеціальними.

Аналіз складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 164 КУпАП дозволяє розмежувати суб'єктів в залежності від конкретної частини зазначеної статті:

Частина статті 164 КУпАП	Суб'єкт адміністративного правопорушення
Частина 1	як загальний, так і спеціальний
Частина 2	як загальний, так і спеціальний
Частина 3	спеціальний – суб'єкт господарювання – учасник господарських відносин, який здійснює господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), має відокремлене майно і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством (ч. 1 ст. 55 Господарського кодексу України) ⁹⁴

⁹³ Про поштовий зв'язок: Закону України від 03 листопада 2022 року № 2722-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 29. Ст. 105.

⁹⁴ Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144.

Частина статті 164 КУпАП	Суб'єкт адміністративного правопорушення
Частина 4	як загальний, так і спеціальний
Частина 5	спеціальний – розпорядник акцизного складу – суб'єкт господарювання, який одержав ліцензію на право виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв, зареєстрований платником акцизного податку, або суб'єкт господарювання – платник акцизного податку, який здійснює виробництво, оброблення (перероблення), змішування, розлив, навантаження-розвантаження, зберігання, реалізацію пального на акцизному складі та має документи, що підтверджують право власності або користування приміщеннями та/або територією, що відносяться до акцизного складу (пп. 14.1.224 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України) ⁹⁵
Частина 6	спеціальний – ліцензіат – суб'єкт господарювання, який має ліцензію (п.ч. 1 ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності») ⁹⁶
Частина 7	спеціальний – ліцензіат
Частина 8	спеціальний – суб'єкт господарювання
Частина 9	спеціальний – суб'єкт господарювання

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 164 КУпАП характеризується виною, що може бути як у формі умислу, так і необережності. Зазначені категорії розглянуто нами у попередньому підрозділі.

⁹⁵ Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

⁹⁶ Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст. 158.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ МАТЕРІАЛІВ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВOPOPУШЕННЯ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНА СТ.СТ. 156, 164 КУПАП

2.1. Загальні питання оформлення поліцейським матеріалів справ про адміністративні правопорушення

Нагадаємо, що важливим при оформленні матеріалів справ про адміністративні правопорушення є неухильне дотримання приписів ст. 256 КУпАП, якою регламентовано основні вимоги до протоколу про адміністративне правопорушення.

Так, відповідно до ст. 256 КУпАП «у протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються:

- дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення);
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;
- нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення;

- прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є;
- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання. При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені ст. 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі»⁹⁷.

Питання процесуального порядку складання протоколу про адміністративне правопорушення конкретизовано в Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 року № 1376⁹⁸.

При складанні протоколу слід дотримуватися таких загальних рекомендацій, які є типовими для цього процесуального документу не залежно від категорії адміністративного правопорушення:

1. Усі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення повинні заповнюватися чорнилом чорного або синього кольору, розбірливим почерком, державною мовою.

⁹⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

⁹⁸ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3405.

2. Не допускати закреслень чи виправлень відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне правопорушення, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне правопорушення підписано особою, стосовно якої його складено.

3. Забороняється залишення незаповненими графи протоколу. Усі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення заповнюються, тобто, якщо відомостей немає, забороняється залишати вільне місце. У випадку відсутності інформації може застосовуватися прочерк «—» або робиться запис про відсутність словами, наприклад, «немає», «не надав», «не заповідано», «відсутні» тощо.

4. Забороняється застосовувати скорочення, окрім загальноживаних, наприклад, забороняється писати т/б замість «тимчасово безробітний»⁹⁹.

Крім того, згідно статті 254 КУпАП протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається у двох екземплярах, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності¹⁰⁰.

З метою забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення посадові особи органів Національної поліції України у випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення мають право на застосування окремих заходів, передбачених у главі 20 КУпАП.

⁹⁹ Документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173-4 КУпАП (за результатами аналітичного дослідження) / О.М. Мердова, А.П. Сахню, І.К. Хозлу, В.І. Болотін. Кропивницький, 2023. С. 19.

¹⁰⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

У справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 156, 164 КУпАП до таких заходів відносяться:

- особистий огляд і огляд речей (ст. 264 КУпАП);
- вилучення речей і документів (ст. 265 КУпАП).

Слід наголосити на тому, що документуючи адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 164 КУпАП, відповідно до п. 228.3 ст. 228 Податкового кодексу України у разі виявлення фактів переміщення та/або зберігання пального або спирту етилового з використанням транспортних засобів, що не зазначені в акцизних накладних, зареєстрованих у Єдиному реєстрі акцизних накладних, складених на операції, при здійсненні яких переміщується та/або зберігається пальне або спирт етиловий у таких транспортних засобах, або в заявках на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними, або в митних деклараціях при переміщенні пального або спирту етилового митною територією України прохідним транзитом або внутрішнім транзитом, визначеним підпунктом «а» пункту 2 частини другої статті 91 Митного кодексу України, а також фактів реалізації пального або спирту етилового з таких транспортних засобів відповідними контролюючими органами тимчасове (до винесення рішення суду) вилучення такого пального або спирту етилового та транспортних засобів з вільного обігу та подання відповідних матеріалів до суду для винесення постанови про їх вилучення в дохід держави (конфіскацію) є обов'язковим¹⁰¹.

Крім того, звертаємо увагу на те, що при вчиненні порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння та порушення порядку провадження господарської діяльності адміністративне затримання, як захід забезпечення проваджен-

¹⁰¹ Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

ня у справах про адміністративні правопорушення, не застосовується. Однак, «з метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в поліцію»¹⁰².

Суди при розгляді матеріалів справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст.ст. 156, 164 КУпАП, окремо наголошують на таких питаннях:

1. При вчиненні адміністративного правопорушення складається протокол, що за своїм призначенням є процесуальним документом, який з припущенням свідчить про вчинення особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративного проступку. Відповідно до змісту ст. 279 КУпАП при розгляді справи про притягнення конкретної особи до адміністративної відповідальності суддею оголошується протокол про адміністративне правопорушення, саме тому він вважається процесуальним документом, що відноситься до предмету дослідження та підлягає оцінці суддею в судовому засіданні при розгляді справи по суті. Системний аналіз приписів ст.ст. 7, 254, 279 КУпАП свідчить, що суд здійснює розгляд справи про адміністративне правопорушення та вирішує питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності лише в межах протоколу про адміністративне правопорушення складеного щодо неї.

2. Обставини, які мали місце і стали підставою для складання протоколу про адміністративне правопорушення, повинні бути достатніми для повного розуміння сутності правопорушення.

Факт визнання правопорушником вчинення адміністративного правопорушення без підтвердження іншими належними та допустимими доказами не може бути покладено в основу обвинувачення.

¹⁰² Там само.

3. Правильність та точність складання адміністративного протоколу впливає на набуття ним доказової сили, однак, виходячи з приписів ст. 251 КУпАП, наявність лише протоколу не є достатньою підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності. Отже, сам по собі протокол про адміністративне правопорушення, за відсутності інших належних та допустимих доказів не є безумовним та неспростовним доказом на підтвердження вини особи у вчиненні адміністративного правопорушення, а є лише формою фіксації правопорушення.

Адміністративна відповідальність в Україні та процедура притягнення до неї ґрунтуються на конституційних принципах законності, презумпції невинуватості та інших. Обов'язок доведення складу адміністративного правопорушення покладається на адміністративний орган (прим. – у нашому випадку це уповноважена посадова особа органів Національної поліції), разом з тим, особа, яка притягається до відповідальності, звільняється від обов'язку доводити свою непричетність до вчинення правопорушення.

Відповідно до ч. 2 ст. 251 КУпАП обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, визначених ст. 255 КУпАП. Суд не може самостійно перебирати на себе «функції обвинувачення» і збирати докази вини особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Відповідно до ст. 62 Конституції України, обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь. За відсутності в матеріалах справи належних та допустимих доказів суди не можуть об'єктивно, повно та неупереджено вирішити питання про наявність чи відсутність в діях конкретної особи ознак правопорушення і приймають рішення про закриття провадження у справі.

4. Конкретність пред'явленого особі обвинувачення у вчиненні адміністративного правопорушення забезпечує можливість суду належним чином перевірити твердження органу, який склав протокол, про вчинення особою адміністративного правопорушення, а особі, що притягається до адміністративної відповідальності належним чином організувати ефективний захист своїх прав та законних інтересів.

У своїх судових рішеннях Європейський Суд з прав людини неодноразово вказував на те, що формулювання обвинувачення є важливою умовою справедливого та об'єктивного судового розгляду. Зокрема, в рішенні у справі «Ващенко проти України» Європейський суд вказав, що «обвинувачення» для цілей п. 1 ст. 6 може бути визначене як офіційне доведення до відома особи компетентним органом твердження про вчинення цією особою правопорушення, яке нормою загального характеру визнається осудним і за яке встановлюється відповідальність карного та попереджувального характеру.

Суддя не вправі у своїй постанові за підсумками розгляду справи вказувати на ті ознаки правопорушення, в скоєнні яких особа не обвинувачується в протоколі, тобто які не зазначались у протоколі про адміністративне правопорушення, адже у цьому разі він виходить за межі своєї компетенції.

2.2. Особливості оформлення поліцейським матеріалів справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 156 КУпАП

В результаті здійснення аналізу судової практики щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення за ст. 156 КУпАП, сформованих за матеріалами органів Національної поліції України, суди звертають увагу на основні недоліки

та помилки при оформленні таких матеріалів. Розглянемо найбільш поширені недоліки, які мають місце в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції, які призводять до закриття проваджень у справах про адміністративні правопорушення або до повернення матеріалів на доопрацювання для належного їх оформлення.

Серед недоліків, які призводять до закриття проваджень у справах про адміністративні правопорушення або до повернення матеріалів на доопрацювання для належного їх оформлення найбільш поширеними є недоліки виявлені в протоколі про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 156 КУпАП.

Наведемо типові помилки, які допускаються працівниками поліції при оформленні протоколу про адміністративне правопорушення:

1) *відсутність посилання на норму (її частину) спеціального закону, за порушення якої настає відповідальність*¹⁰³.

Важливо! Звернемо увагу, що у 2025 році змінилося законодавство, що регулює відносини у сфері оптової і роздрібно-ї торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, і наразі ці питання визначено в Законі України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-IX, проте трапляються випадки¹⁰⁴ посилання працівниками поліції на норми Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових ди-

¹⁰³ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 січня 2023 року № 336/6221/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108324170>; постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя № 333/6388/24 від 10 жовтня 2024 року / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122928145>

¹⁰⁴ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 10 березня 2025 року № 332/5/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125721066>

стилятів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.12.1995 № 481/95-ВР, який втратив чинність.

До прикладу, у справі № 332/5/25 від 10 березня 2025 року суддею Заводського районного суду м. Запоріжжя зазначено, що «Зі змісту протоколу про адміністративне правопорушення від 11.12.2024 серії ВАВ № 003680 вбачається, що ОСОБА_1 11.12.2024 о 13 год. 51 хв., знаходячись у магазині, розташованому за адресою: АДРЕСА_3, здійснював роздрібну торгівлю рідиною, що використовується в електронних сигаретах, без марок акцизного податку.

У протоколі про адміністративне правопорушення дії ОСОБА_1 кваліфіковані як порушення ст. 226 Податкового кодексу України та ст. 7 Закону України «Про державне регулювання виробництва та обігу тютюнових виробів».

Суд зазначає, що такого закону як Закон України «Про державне регулювання виробництва та обігу тютюнових виробів» не існує у законодавстві України. Тому суд не погоджується з тим, що діяння ОСОБА_1 містить ознаки порушення ст. 7 Закону України «Про державне регулювання виробництва та обігу тютюнових виробів».

Слід зазначити, що спеціальним законом, що регулює правовідносини у сфері виробництва та обігу тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, в редакції, чинною станом на час виникнення спірних правовідносин, є Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» від 18.06.2024 № 3817-ІХ зі змінами, внесеними Законами України від 18.07.2024 № 3878-ІХ та від 10.10.2024 № 4015-ІХ. Стаття 7 вказаного Закону стосується виробництва спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, на давальницьких умовах та не ре-

гулює правовідносини у сфері виробництва та обігу тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах»¹⁰⁵.

Як нами вже зазначалося диспозиції частин ст. 156 КУпАП сконструйовані як бланкетні норми, тобто такими, де закріплюється лише загальні ознаки правила поведінки, а для встановлення ознак, яких бракує, слід звертатись до положень іншого нормативного акта іншої галузі права. Всупереч цьому наявні непоодинокі випадки, коли працівники поліції під час опису в протоколі складу адміністративного правопорушення зазначають лише сутність протиправного діяння і не посилаються на конкретну норму спеціалізованого нормативного акту, яка була порушена. Для зручності користування надаємо таку таблицю.

Кваліфікація	Протиправне діяння	Норма спеціального нормативного акту, яка порушується
Ч. 1 ст. 156 КУпАП	факт роздрібної або оптової торгівлі алкогольними напоями без марок акцизного податку	порушення ст. 226 Податкового Кодексу України та ч. 16 ст. 62 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»
Ч. 1 ст. 156 КУпАП	факт роздрібної або оптової торгівлі тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку	порушення ст. 226 Податкового Кодексу України та ч. 9 ст. 65 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального».

¹⁰⁵ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 10 березня 2025 року № 332/5/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125721066>.

Кваліфікація	Протиправне діяння	Норма спеціального нормативного акту, яка порушується
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння у приміщеннях або на територіях, заборонених законом	порушення ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біостанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального».
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння в інших місцях, визначених рішенням відповідного органу місцевого самоврядування як такі, де роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використову-	порушення конкретного рішення відповідного органу місцевого самоврядування

Кваліфікація	Протиправне діяння	Норма спеціального нормативно-го акту, яка порушується
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	ються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння заборонена	
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння через торгові автомати	порушення п. 4 ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння особами, які не досягли 18-річного віку	порушення п. 1 ч. 1 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»

Кваліфікація	Протиправне діяння	Норма спеціального нормативного акту, яка порушується
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів, електронних сигарет, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання особою, яка не досягла 18-річного віку	порушення п. 2 ч. 1 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт продажу тютюнових виробів в упаковках, що містять менш як 20 сигарет або цигарок	порушення п. 8. ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт продажу тютюнових виробів поштучно (крім сигар)	порушення п. 6. ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»
Ч. 2 ст. 156 КУпАП	факт торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, винами столовими у заборонений рішенням відповідного органу місцевого самоврядування час доби	порушення конкретного рішенням голови обласної держадміністрації (начальника обласної військової адміністрації – у разі її утворення)

Кваліфікація	Протиправне діяння	Норма спеціального нормативного акту, яка порушується
Ч. 3 ст. 156 КУпАП	факт торгівлі пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згорання з рук, з лотків, у приміщеннях або на територіях, заборонених законом	порушення п. 7 ч. 2 ст. 71 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»

2) *Неправильна кваліфікація вчиненого адміністративного правопорушення*¹⁰⁶.

Яскравим прикладом такої помилки є справа № 336/6222/22 від 10 грудня 2023 року, в якій Шевченківським районним судом м. Запоріжжя справу про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 156 КУпАП було закрито у зв'язку із відсутністю події і складу адміністративного правопорушення, оскільки встановлено, що «згідно протоколу про адміністративне правопорушення від 05.11.2022 року, серії ВАВ № 448182, ОСОБА_1 05.11.2022 року о 10:50 годині, знаходячись за адресою: АДРЕСА_2, здійснював торгівлю алкогольними напоями не маючи державної ліцензії на право торгівлі алкогольними напоями, чим порушив ст. 15 ЗУ «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового»

¹⁰⁶ Постанова Вільнянського районного суду Запорізької області від 19 січня 2023 року № 314/3158/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108850266>; постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 січня 2023 року № 336/6222/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108324178>; постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 17 січня 2023 року № 3/333/274/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108633151>

го, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального». Дії ОСОБА_1 кваліфіковані за ст. 156 ч. 1 КУпАП». Судом звернено увагу на те, що ч. 1 ст. 156 КУпАП передбачено відповідальність за роздрібну або оптову торгівлю алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку чи з підробленими марками цього податку. Згідно з ч. 1 ст. 156 КУпАП, об'єктом адміністративного правопорушення є роздрібна або оптова торгівля алкогольними напоями чи тютюновими виробами без марок акцизного податку чи з підробленими марками цього податку. Відповідно до ч. 1 ст. 164 КУпАП провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або у період зупинення дії ліцензії, у разі якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, або без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди). Таким чином, на переконання суду, відсутність ліцензії на продаж алкогольних напоїв не входить до складу адміністративного правопорушення за ч. 1 ст. 156 КУпАП, оскільки ч. 1 ст. 156 КУпАП встановлює відповідальність за відсутність марок акцизного податку чи підроблені марки акцизного податку. Тому вказані у протоколі дії ОСОБА_1, не охоплюються диспозицією ч. 1 ст. 156 КУпАП та не утворюють складу зазначеного правопорушення»¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 січня 2023 року № 336/6222/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108324178>

Зазначений недолік свідчить про те, що при складанні протоколу про адміністративне правопорушення порушено вимоги ст. 256 КУпАП, зокрема, протокол має містити конкретну кваліфікацію дій особи правопорушника та посилання на пункт, частину, статтю, тощо нормативно-правового акту, який регулює правила торгівлі, який був порушений останнім.

3) відсутність або не конкретизація ознак, що характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 156 КУпАП¹⁰⁸.

Так, наприклад, у справі № 941/1107/22 від 16 січня 2023 року Петрівським районним судом Кіровоградської області зазначається «Суть адміністративного правопорушення, зазначена в протоколі, повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол, а до протоколу повинні бути додані докази вчиненого правопорушення. При цьому, суть адміністративного правопорушення має бути конкретною за змістом, викладеною з урахуванням суб'єктивних та об'єктивних ознак складу адміністративного правопорушення, передбаченого в даному випадку ч. 1 ст. 156 КУпАП. Так, диспозицією ч. 1 ст. 156 КУпАП, відповідальність настає за роздрібну або оптову торгівлю алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку чи з підробленими марками цього податку. Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 156 КУпАП, виражається у вчиненні діяння, що полягає в роздрібній або оптовій торгівлі, алкогольними напоями чи тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, без марок акцизного податку чи

¹⁰⁸ Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 09 квітня 2025 року № 331/990/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126756286>; постанова Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 16 січня 2023 року № 387/1167/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108501364>; постанова Петрівського районного суду Кіровоградської області від 16 січня 2023 року № 941/1107/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108423917>

з підробленими марками цього податку. В той же час, протокол про адміністративне правопорушення серія ВАВ № 321437 від 15.11.2022 року та інші матеріали справи не містять будь якої інформації щодо вчинення особою, яка притягується до відповідальності, такої дії як торгівля, в протоколі міститься лише інформація про те, що ОСОБА_1 «зберігала тютюнові вироби без марок акцизного податку», таким чином, зазначена в протоколі обставина не відповідає диспозиції статті, за якою притягується до адміністративної відповідальності ОСОБА_1 – ч. 1 ст. 156 КУпАП»¹⁰⁹.

Ще одним цікавим прикладом слугує справа № 387/1167/22, за якою Добровеличківським районним судом Кіровоградської області винесено рішення про закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення за ч. 4 ст. 156 КпАП України на підставі п. 1 ч. 1 ст. 247 КпАП України за відсутністю події і складу адміністративного правопорушення, оскільки в графі протоколу «склад адміністративного правопорушення» відсутня вказівка про наявність такої кваліфікуючої ознаки як повторність, яка саме і характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 156 КУпАП¹¹⁰.

Звертаємо увагу, що у пп. 6 п. 9 розділу II Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 чітко зазначається про те, що «суть адміністративного правопорушення (повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол). Зазначене положення міститься і в ч. 1 ст. 256 КУпАП. Недотримання цих вимог призводить до закриття справи про адміністра-

¹⁰⁹ Постанова Петрівського районного суду Кіровоградської області від 16 січня 2023 року № 941/1107/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108423917>

¹¹⁰ Постанова Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 16 січня 2023 року № 387/1167/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108501364>

тивне правопорушення у зв'язку з відсутністю в її діях події і складу адміністративного правопорушення.

4) Відсутність будь-яких належних та допустимих доказів, які б підтверджували факт протиправного діяння, що характеризує об'єктивну сторону адміністративного правопорушення.

Слід відзначити, що аналіз винесених судами постанов, дає нам право виокремити такі типові причини визнання доказів неналежними та недопустимими:

- взагалі відсутні будь-які окрім протоколу про адміністративне правопорушення, докази по справі (наприклад, справа № 336/6691/2022, № 333/5736/22 та інші¹¹¹);
- для адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 156 КУпАП, відсутність доказів про те, що особа є суб'єктом господарювання (наприклад, справа № 334/5226/22, № 337/369/23 та інші¹¹²);
- наявні у справі докази не підтверджують факту вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 156 КУпАП (наприклад, справа № 337/470/23, № 336/390/23 та інші¹¹³);
- відсутність доказів, якими зафіксовано саме факт продажу (наприклад, справа № 335/8604/22, № 337/369/23, № 335/8007/22 та інші¹¹⁴);

¹¹¹ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 30 січня 2023 року № 336/6691/2022 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108886290>; постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 20 січня 2023 року № 333/5736/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109844891>

¹¹² Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 02 лютого 2023 року № 334/5226/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108768570>; постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 30 січня 2023 року № 337/369/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108674739>

¹¹³ Постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2023 року № 337/470/23. / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108840826>; постанова Шевченківського районного суду від 26 січня 2023 року № 336/390/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108978350>

¹¹⁴ Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 27 січня 2023 року № 335/8604/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108620474>; постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 30 січня

– додано неналежно оформлені докази (наприклад, відсутні підписи в певних документах¹¹⁵; документи написані різними людьми, проте одним почерком¹¹⁶) або докази, які неможливо віднести до події описаної в протоколі (наприклад, з долучених фото неможливо ідентифікувати подію описану в протоколі¹¹⁷ тощо).

Вище названі недоліки при оформленні матеріалів у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 156 КУпАП призводили як правила до закриття провадження у справі.

Що стосується помилок при документуванні адміністративних правопорушень, передбачених ст. 156 КУпАП, в результаті яких матеріали справ поверталися на доопрацювання, то аналіз судової практики, свідчить про такі типові недоліки:

– обставини правопорушення, викладені у протоколі про адміністративне правопорушення не відповідають диспозиції конкретної частини ст. 156 КУпАП¹¹⁸;

2023 року № 337/369/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108674739>; постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2023 року № 335/8007/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108840807>

¹¹⁵ Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2023 року № 335/8007/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108840807>

¹¹⁶ Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 13 січня 2023 року № 334/5942/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108383177>

¹¹⁷ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 20 січня 2023 року № 332/3178/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108503235>; постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 26 січня 2023 року № 334/6175/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108781439>

¹¹⁸ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 06 березня 2023 року № 336/3018/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109492594>; постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 07 липня 2023 року № 331/4386/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112044548>; постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 17 липня 2023 року № 331/4604/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112212447>

– при описі складу адміністративного правопорушення не вказано кваліфікуючої ознаки «повторність» для ч. 4 ст. 156 КУпАП¹¹⁹;

– не зазначається місце вчинення правопорушення (зазначено лише вулиця та будинок), не зазначено населений пункт, район та область, що позбавляє суд визначити підсудність даної справи¹²⁰, а також не вказано, що місце продажу є забороненим відповідно до закону¹²¹; не повністю зазначається місце складання протоколу¹²²;

– протокол та додані до нього матеріали містять суперечності¹²³ (наприклад, у протоколі про адміністративне правопорушення в графі «Пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності по суті порушення» міститься фраза «не згодна». При цьому, до матеріалів справи додані пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за змістом яких вона підтверджує факт продажу цигарок¹²⁴; пояснення особи, яка притягається до ад-

¹¹⁹ Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 31 жовтня 2023 року / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114633540>; постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2024 року № 336/1045/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117013935>

¹²⁰ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 27 січня 2023 року № 332/165/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108758163>

¹²¹ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 16 лютого 2023 року № 336/1303/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109006709>

¹²² Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 14 лютого 2024 року № 336/911/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117136609>

¹²³ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 07 квітня 2025 року № 332/724/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126399846>; постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2024 року № 336/1040/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117025931>; постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 03 листопада 2023 року № 336/11058/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114665968>; постанова Ленінського районного суду м. Кіровограда від 06 березня 2023 року № 405/1419/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109477095>;

¹²⁴ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 06 грудня 2023 року № 336/12730/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115457586>

міністративної відповідальності та пояснення свідка суперечать викладеним обставинам щодо продажу тютюнових виробів без марок акцизного податку¹²⁵; матеріали справи містять пояснення особи, яка купувала товар, який є предметом правопорушення та у якій згідно протоколу огляду та вилучення його вилучено, однак інформацію про неї як свідка в порушення вимог ст. 256 КУпАП не зазначено в протоколі)¹²⁶;

– адміністративний матеріал не містить даних про предмети які вилучено, їх кількість, місце зберігання та особу, якій вилучені предмети передані на відповідальне зберігання¹²⁷;

– відсутні дані про вилучення отриманої виручки від продажу та інформація про місце зберігання грошових коштів¹²⁸;

– матеріали про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 156 КУпАП надісланні без дотриманням правил підвідомчості справ, тобто органу (посадовій особі), яка не має повноважень щодо розгляду справи про адміністративне правопорушення¹²⁹;

– протокол та інші матеріали справи складені нечітким, нерозбірливим почерком що унеможливорює повною мірою

¹²⁵ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 04 липня 2023 року № 336/5823/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112340662>

¹²⁶ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 27 січня 2023 року №№ 332/165/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108758163>;

¹²⁷ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2024 року № 3/332/484/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116495967>; постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 31 жовтня 2023 року / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114633540>

¹²⁸ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2024 року № 3/332/484/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116495967>; постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 31 жовтня 2023 року / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114633540>

¹²⁹ Постанова Запорізького районного суду Запорізької області від 06 липня 2023 року № 317/3384/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112138592>; постанова Новомиколаївського районного суду Запорізької області від 06 грудня 2023 року № 322/1993/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115459666>

дослідити, проаналізувати обставини справи та подальший розгляд і встановлення обставин справи¹³⁰;

– до матеріалів справи додані документи або їх копії, які належним чином не завірені¹³¹.

Слід відзначити, що як правило судді при поверненні матеріалів про адміністративні правопорушення на доопрацювання для належного їх оформлення зазначають не одну, а сукупність виявлених порушень, які у комплексі унеможливають здійснити розгляд справи у відповідності до вимог ст. 245 КУпАП. Наведений вище перелік помилок не є виключним, оскільки нами зазначено системні помилки, тобто ті, які є характерними для багатьох справ, проте слід відзначити, що мають місце також і несистемні помилки, тобто помилки, що характеризуються одиничними випадками.

Аналіз виокремлених нами типових помилок в оформленні справ про адміністративні правопорушення, передбачених ст. 156 КУпАП, дозволяє надати такі практичні **рекомендації працівникам Національної поліції України щодо їх документування:**

1. Описуючи в протоколі склад адміністративного правопорушення в обов'язковому порядку, необхідно вказувати дату, час, адресу місця вчинення протиправного діяння, прізвище, ім'я по батькові особи, яка його вчинила, опис протиправного діяння, який повинен точно відповідати ознакам, що характеризують об'єктивну сторону конкретної частини ст. 156 КУпАП, предмет правопорушення (вид, найменування, ємність, кількість тощо), норму спеціального нормативного акту, яка була порушена, обставини, що пом'якшують (ст. 34

¹³⁰ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2025 року № 336/289/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124802551>; постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 19 серпня 2024 року № 331/5026/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121062190>

¹³¹ Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 24 липня 2024 року № 331/3874/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120905367>; постанова Оріхівського районного суду Запорізької області від 20 січня 2022 року № 323/8/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102656022>

КУпАП) чи обтяжують (ст. 35 КУпАП) відповідальність за адміністративне правопорушення.

2. Описуючи у фабулі склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 156 КУпАП, в обов'язковому порядку необхідно вказувати кваліфікуючу ознаку «повторність».

Важливо! Кваліфікація діяння за ч. 4 ст. 156 КУпАП, можлива лише за наявності винесеної судом постанови про притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 або 3 ст. 156 КУпАП, оскільки особа вважається притягнутою до адміністративної відповідальності виключно після винесення постанови про накладення стягнення (ст. 24 КУпАП), яка набрала законної сили. Відповідно до ч. 1 ст. 294 КУпАП постанова судді у справах про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, який становить десять днів з дня винесення постанови особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності. Зверніть увагу, що складання відносно особи лише протоколу про адміністративне правопорушення (без подальшого винесення постанови) не свідчить про факт притягнення її до адміністративної відповідальності.

3. Матеріали справи повинні містити не суперечливі між собою дані, оскільки Європейським судом з прав людини у рішенні від 20.09.2016 у справі «Karelin v.Russia» заява № 926/08 зазначено, що за умови наявності певної неточності чи суперечностей у фабулі адміністративного правопорушення, суд не вправі брати на себе функції сторони обвинувачення, самостійно відшукуючи докази винуватості особи.

4. Матеріали справи повинні містити інформацію про вилучені предмети: перелік вилучених предметів (їх кількість, опис), місце зберігання, відповідальну особу, якій передано на зберігання, інформацію про вилучену виручку (гроші) – сума, місце зберігання.

Важливо! Загальні правила зберігання, у тому числі обліку речей і документів, вилучених посадовими особами органів Національної поліції України, під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення визначено в Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року № 17.

5. Пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, може бути зазначено, як у самому протоколі про адміністративне правопорушення, так і додаватися до нього на окремому аркуші. Не допускається відсутність пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності по суті правопорушення. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, дати пояснення або підписати протокол про адміністративне правопорушення у ньому робиться про це запис, а даний факт в обов'язковому порядку засвідчується підписами понятих.

6. Копії документів, документи, що містяться у матеріалах справи повинні бути належним чином засвідчені. Звертаємо увагу, що копії документів вважаються належним чином засвідчені, у випадку, якщо їх оформлено з дотриманням вимог ДСТУ 4163–2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів» та наказу Міністерства внутрішніх справ України «Деякі питання документування управлінської діяльності в Міністерстві внутрішніх справ України» від 29 липня 2019 року № 630.

Фахівцями зазначається, що реквізит «Відмітка про засвідчення копії документа» складається зі слів «Згідно з оригіналом» (без лапок), найменування посади, особистого підпису особи, яка засвідчує копію, її власного ім'я та прізвища, дати засвідчення копії. Цей реквізит проставляють під реквізитом

«Підпис». Відмітка «Копія» проставляється на лицьовому боці останнього аркуша копії документа¹³².

7. Після збирання всіх доказів у справі та складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 156 КУпАП, матеріали повинні бути направлені для подальшого розгляду справи органу (посадовій особі), уповноважений на її розгляд. Для цього необхідно керуватися правилами визначення підвідомчості наведеними у таблиці:

Частина статті 156 КУпАП	Орган, уповноважений розглядати справу	Місце розгляду справи
Частина 1	районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) – ст. 221 КУпАП	за місцем вчинення адміністративного правопорушення – ч. 1 ст. 276 КУпАП
Частина 2	адміністративні комісії – ст. 218 КУпАП	за місцем проживання порушника – ч. 8 ст. 276 КУпАП
Частина 3	районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) – ст. 221 КУпАП	за місцем вчинення адміністративного правопорушення – ч. 1 ст. 276 КУпАП
Частина 4	районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) – ст. 221 КУпАП	за місцем вчинення адміністративного правопорушення – ч. 1 ст. 276 КУпАП

Примітка: Положення частини першої статті 276 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яке передбачає, що «справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення», в аспекті порушеного у конституційному поданні питання необхідно розуміти так, що використане в ньому словосполучення «за місцем його вчинення» визначає адміністративно-територіальну одиницю, на яку поширюється юрисдикція відповідного органу, уповноваженого законом розглядати справу про адміністративне правопорушення¹³³.

¹³² Юридичне документознавство: навчальний посібник / С. С. Вітвіцький, О. М. Мердова, Л. П. Петришин, А. П. Сахно, І. К. Хозлу; за заг. ред. С. С. Вітвіцького. 2-ге вид. доповн. та переробл. Кропивницький: ДонДУВС, 2022. С. 105

¹³³ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо офіційного тлумачення положен-

2.3. Особливості оформлення поліцейським матеріалів справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 164 КУпАП

В результаті здійснення аналізу судової практики щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення за ст. 164 КУпАП, сформованих за матеріалами органів Національної поліції України, суди звертають увагу на основні недоліки та помилки при оформленні таких матеріалів. Розглянемо найбільш поширені недоліки, які мають місце в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції, які призводять до закриття проваджень у справах про адміністративні правопорушення або до повернення матеріалів на доопрацювання для належного їх оформлення.

Неналежне оформлення протоколів у справах про адміністративні правопорушення:

1) Не в повному обсязі зазначення даних про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Так, досить часто трапляється, що в протоколах про адміністративні правопорушення неправильно зазначені адреси місця проживання осіб, які притягалися до адміністративної відповідальності, внаслідок чого поштові відправлення на їх ім'я поверталися до суду з відміткою «адресат за значеною адресою не проживає»¹³⁴.

2) Зазначення неповного викладу об'єктивної сторони вчиненого правопорушення (діяння, його наслідки та причин-

ня частини першої статті 276 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 26 травня 2025 року № 1–11/2015 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710–15#Text>

¹³⁴ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 17 січня 2023 року № 336/6903/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108620504>; постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 14 лютого 2023 року № 336/7021/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109107485>; постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 04 жовтня 2022 року № 334/3533/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106629163>.

ний зв'язок між ними, місце, час, спосіб і засоби вчинення правопорушення)

– не конкретизація сутності адміністративного правопорушення, що виражається у наявності різного роду помилок, як приклад, не зазначення різновиду документу дозвільного характеру, який був відсутній, і нормативно-правового акту, яким передбачена його наявність¹³⁵; не конкретизація транспортного засобу, на якому здійснювалося перевезення пасажирів без державної реєстрації як суб'єкта господарювання¹³⁶; не відображена систематичність дій щодо здійснення господарської діяльності, що є обов'язковою ознакою вищевказаного адміністративного правопорушення¹³⁷; не конкретизовано період часу та різновид товарів, якими здійснювалася торгівля¹³⁸; не зазначення положень спеціального закону, який передбачає отримання ліцензії на провадження відповідного виду господарської діяльності, а також не зазначено вид такої діяльності¹³⁹ тощо.

– неправильно зазначення (або взагалі не зазначення) місця, часу вчинення адміністративного правопорушення.

Наприклад, у справі № 336/3382/24 від 10.04.2024 року Шевченківським районним судом м. Запоріжжя матеріали справи за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП, було повернуто до Управління патрульної поліції в Запорізькій області матеріали справи про адміністра-

¹³⁵ Постанова Комунаського районного суду м. Запоріжжя від 18 листопада 2020 року № 333/5746/20/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92952261>.

¹³⁶ Постанова Комунаського районного суду м. Запоріжжя від 10 листопада 2022 року № 333/3769/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107371362>.

¹³⁷ Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 28 квітня 2023 року № 334/2356/23/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110571864>.

¹³⁸ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 лютого 2025 року № 336/11388/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125015757>.

¹³⁹ Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 08 грудня 2022 року № 335/7090/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107803400>.

тивне правопорушення для доопрацювання та приведення протоколу про адміністративне правопорушення у відповідність до вимог ст. 256 КУпАП, оскільки в ньому відсутня дата вчинення правопорушення¹⁴⁰.

У справі № 331/7180/24 від 05.12.2024 року Жовтневим районним судом м. Запоріжжя матеріали справи за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП, було повернуто на доопрацювання через відсутність у протоколі місця вчинення правопорушення, що в свою чергу позбавляє суд можливості вирішити питання, чи належить до його компетенції розгляд даної справи та чи направлена на розгляд до Жовтневого районного суду м. Запоріжжя вказана справа з дотриманням правил територіальної підсудності, визначених в ст. 276 КУпАП¹⁴¹.

3) Відсутні підписи правопорушника та свідків, їх домашні адреси, а також інші відомості, що необхідні для прийняття законного і обґрунтованого рішення у справі.

Як приклад, у справі № 336/12262/24 від 16 грудня 2024 року Шевченківським районним судом м. Запоріжжя матеріали справи за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП, було повернуто до ГУ ДПС України у Запорізькій області для доопрацювання та приведення протоколу про адміністративне правопорушення у відповідність до вимог КУпАП у зв'язку із відсутністю у протоколі про адміністративне правопорушення підпису особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в результаті чого суд дійшов висновку, що протокол про адміністративне правопорушення не відповідає вимогам КУпАП та підлягає поверненню для доопрацювання та приведення його відповідність до норм ст. 256 КУпАП шляхом вручення копії про-

¹⁴⁰ Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 квітня 2024 року № 336/3382/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118535680>.

¹⁴¹ Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 05 грудня 2024 року № 331/7180/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123542284>.

токолу про адміністративне правопорушення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності та підписання протоколу особою, яка притягається до адміністративної відповідальності¹⁴². І хоча зазначені матеріали було складено не працівниками поліції, цей приклад може бути враховано в їх адміністративно-юрисдикційній діяльності.

4) Не зазначення частини статті КУпАП, за якою особа притягається до адміністративної відповідальності.

Так, наприклад у справі № 331/2927/23 під час дослідження матеріалів справи, суддею встановлено, що у протоколі про адміністративне правопорушення не зазначено конкретної вказівки на частину статті 164 КУпАП, яка ставиться у провину особі, а отже при його складенні не дотримані вимоги КУпАП. Суд звертає увагу, що стаття 164 КУпАП структурно поділяється на дев'ять частин. Таким чином, оскільки протокол про адміністративне правопорушення не відповідає вимогам КУпАП, суд не має можливості провести повне й об'єктивне з'ясування обставин справи з дотриманням процесуальної форми його розгляду, тому з метою дотримання передбачених ст. 268 КУпАП прав та охоронюваних законом інтересів особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, суд вважає за необхідне повернути матеріали справи про адміністративне правопорушення для оформлення протоколу у відповідності до вимог КУпАП¹⁴³. І такі випадки не є поодинокими.

5) Неправильне зазначення частини статті КУпАП, за якою особа притягається до адміністративної відповідальності, що є свідченням неправильної кваліфікації протиправного діяння.

6) Не зазначення усіх даних про особу, яка склала протокол про адміністративне правопорушення.

¹⁴² Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 16 грудня 2024 року № 336/12262/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123773244>.

¹⁴³ Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 05 травня 2023 року № 331/2927/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110661244>.

Вказані недоліки є найбільш поширеними, допускалися у більшості справ про адміністративні правопорушення, а це ускладнювало рух справи на стадіях її підготовки до розгляду, складання постанови, а також звернення до виконання.

Помилки при формуванні доказової бази у справах про адміністративні правопорушення.

Проведений нами аналіз постанов суду у справах про адміністративні правопорушення за ст. 164 КУпАП, дозволяє стверджувати про наявність таких помилок:

- відсутність доказів отримання прибутку особами, які притягуються до адміністративної відповідальності;
- відсутність пояснень осіб, які були свідками, які б підтверджували отримання грошових доходів саме за здійснення конкретної діяльності;
- відсутність у матеріалах справи документів, які підтверджують факт відсутності дозвільних документів, державної реєстрації господарської діяльності;
- відсутність у матеріалах справи доказів на підтвердження того, що особа яка притягається до адміністративної відповідальності є фізичною особою-підприємцем;
- відсутність доказів систематичності дій.

Окремо слід зупинитися на **помилках допущених у зв'язку із застосуванням заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення**, серед яких слід виділити такі.

1) Незазначення в протоколі про адміністративне правопорушення інформації про місце зберігання вилучених речових доказів.

Як приклад, у справі № 334/1446/24 від 22.02.2024 Ленінським районним судом м. Запоріжжя матеріали справи за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП, було повернуто до Запорізького РУП ГУНП в Запорізькій області, для доопрацювання та належного оформлення у зв'язку з відсутністю у них протоколу огляду, про який зазначено

в протоколі про адміністративне правопорушення та інформації про місце зберігання вилучених речей (4 пляшки об'ємом 5 літрів, 1 пляшку об'ємом 1 л), що на думку суду є порушенням вимог ст. 256 КУпАП¹⁴⁴.

2) Проведення працівниками поліції особистого огляду, огляду речей та документів з порушенням вимог статті 264 КУпАП, в частині відсутності у протоколі про адміністративне правопорушення відомостей про понятих, у присутності яких проводився огляд.

Зокрема, у справі № 316/3228/21 від 14.01.2022, до Енергодарського міського суду Запорізької області надійшов адміністративний матеріал про притягнення до адміністративної відповідальності ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 164 КУпАП.

Відповідно до протоколу серія ВАБ № 591529 від 10.11.2021 року зазначено, що 10.11.2021 року о 12–00 год. ФОП ОСОБА_2 у відділенні «Сувеніри» у ТЦ «Козацькій», за адресою вул. Козацька, 16Б в м. Енергодар, здійснювала роздрібну торгівлю електронними сигаретами та рідинами, що використовуються у електронних сигаретах, без отримання ліцензії на право роздрібною торгівлі тютюновими виробами.

Відповідно до матеріалів справи, 10.11.2021 року у відділенні «Сувеніри» у ТЦ «Козацькій», за адресою вул. Козацька, 16Б в м. Енергодар, було проведено огляд, за результатами якого було вилучені певні предмети, що відображено у протоколі огляду (а.с. 6). Вказаний огляд було проведено у присутності понятих ОСОБА_3 та ОСОБА_4, але прізвища понятих у відповідні графі протоколу не внесені та протокол ними не підписано.

Суд прийняв рішення про повернення до Відділення поліції № 4 Василівського РУП в Запорізькій області для належного оформлення відповідно до вимог чинного законодавства України¹⁴⁵.

¹⁴⁴ Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 22 лютого 2024 року № 334/1446/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117157242>.

¹⁴⁵ Постанова Енергодарського міського суду Запорізької області від 14 січня 2022 року № 316/3228/21 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102652222>.

Непоодинокими є помилки допущені при оформленні матеріалів, що додаються до протоколу, серед яких найбільш поширеними є такі.

1) В графі протоколу «До протоколу додається» зазначено «матеріали справи», однак не конкретизовано, які саме документи містить зазначений адміністративний матеріал¹⁴⁶;

2) При кваліфікації діяння за ч. 2 ст. 164 КУпАП у разі повторності, відсутність належних доказів того, що особа раніше притягувалась до адміністративної відповідальності за порушення порядку провадження господарської діяльності.

До прикладу, у справі № 310/6977/19 суддею наголошено: «Відповідно до диспозиції ч. 2 ст. 164 КУпАП адміністративна відповідальність настає у разі повторного протягом року вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 164 КУпАП або якщо вказане правопорушення пов'язане з отриманням доходу у великих розмірах. Разом з тим, належного доказу того, що ОСОБА_1 притягувалась до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 164 КУпАПта була піддана адміністративному стягненню, яким має бути постанова суду, яка набрала законної сили, до протоколу надано не було (в протоколі зазначено, що ОСОБА_1 раніше притягувалась до адміністративної відповідальності за здійснення господарської діяльності без реєстрації протоколом № 107 від 15.07.2019 року, однак сам по собі цей протокол встановлює виявлені порушення та не породжує для особи будь-яких правових наслідків, не встановлює її прав та обов'язків), що не дає можливості суду вірно кваліфікувати правопорушення та унеможлиблює подальший розгляд зазначеної справи. Наведені вище порушення закону є істотними і не можуть бути усунуті судом»¹⁴⁷.

¹⁴⁶ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 29 листопада 2022 року № 332/2763/22 /Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107579962>; постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 10 лютого 2023 року № 332/3506/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109016298>.

¹⁴⁷ Постанова Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 11 вересня 2019 року № 310/6977/19 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84173143>.

Звертаємо увагу на те, що санкціями частин 1, 2, 4, 5 статті 164 КУпАП передбачено у якості додаткового виду адміністративного стягнення – конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення, однак непоодинокими є випадки, коли такі предмети не вилучаються, що позбавляє суд можливості застосувати додаткове стягнення.

Наприклад, на практиці трапляються випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 164 КУпАП взагалі не містив опису об'єму продукції, яка реалізувалася, у матеріалах справи відсутній протокол огляду та вилучення, що унеможлиблює виконання рішення суду в майбутньому, оскільки санкцією ч. 1 ст. 164 КУпАП передбачена конфіскація зазначеної продукції. З зазначених підстав матеріали справи повернуто для дооформлення.

У справі № 332/6723/23 судом зазначено, що «Санкція ч. 1 ст. 164 КУпАП передбачає конфіскацію виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої. Всупереч зазначеному, в матеріалах справи відсутні докази щодо вилучення грошей отриманих від продажу алкоголю та тютюнових виробів»¹⁴⁸.

Аналіз виокремлених нами типових помилок в оформленні справ про адміністративні правопорушення, передбачених ст. 164 КУпАП, дозволяє надати такі практичні рекомендації працівникам Національної поліції України щодо їх документування, які розподілено нами по блокам:

1. Щодо належного оформлення протоколів про адміністративні правопорушення (відповідно до ст. 256 КУпАП):

1.1. Повне зазначення даних про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності

1.2. Забезпечення детального та конкретизованого викладу об'єктивної сторони правопорушення, що передбачає:

¹⁴⁸ Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 24 січня 2024 року № 332/6723/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116535345>.

– зазначення точних обставини вчинення адміністративного правопорушення: дати, часу (або періоду часу), адреси місця вчинення протиправного діяння, що є критично важливим для визначення територіальної підсудності справи;

– докладний опис сутності правопорушення, зокрема зазначення різновиду дозвільного документа (ліцензії, дозволу), який був відсутній, та нормативно-правового акту, яким передбачена його наявність; відображення систематичності дій щодо провадження господарської діяльності, оскільки це є обов'язковою ознакою правопорушення;

1.3. Конкретне зазначення частини статті КУпАП, за якою кваліфікується правопорушення, оскільки ця стаття має декілька частин з різними складами та санкціями.

1.4. Забезпечення наявності всіх необхідних відомостей та підписів:

– наявність повних та чітких даних про поліцейського, який його склав протокол (посада, звання, ПІБ, підпис);

– забезпечення підпису особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, а у разі відмови її від підпису, чіткої фіксації цього факту у протоколі у встановленому порядку та обов'язкового залучення свідків для засвідчення такої відмови;

– зазначення повних даних свідків (ПІБ, місця проживання) та забезпечення наявності їх підписів у протоколі.

2. Щодо формування доказової бази:

2.1. Долучення доказів на підтвердження відсутності дозвільних документів на здійснення господарської діяльності, наприклад, довідку з відповідного органу ДПС України про відсутність державної реєстрації господарської діяльності.

2.2. У разі необхідності, долучення витягів з ЄДРПОУ або інших офіційних документів, що підтверджують/спростовують статус особи як фізичної особи-підприємця.

2.3. Долучення доказів систематичності дій особи, відносно якої складено протокол (наприклад, пояснення свідків,

фіксація різних днів тощо) та наявності у неї мети – отримання прибутку від незаконної господарської діяльності (наприклад, чеки, квитанції, записи, пояснення свідків, які підтверджують факт отримання грошових коштів саме за здійснення конкретної діяльності).

3. Щодо застосування заходів забезпечення провадження та оформлення долучених матеріалів:

3.1. Дотримання вимог ст. 264 КУпАП при проведенні особистого огляду та огляду речей та ст. 265 КУпАП у разі вилучення речей і документів, зокрема щодо обов'язкового залучення понятих, зазначення повних відомостей про них (ПІБ, адреса) та забезпечення наявності їх підписів, адже відсутність цих відомостей є суттєвим порушенням.

3.2. Зазначення у протоколі про адміністративне правопорушення або протоколі про вилучення речей і документів повного переліку вилучених речових доказів, їх характеристики (наприклад, опис вилученої продукції має містити найменування, кількість, одиниці виміру, вартість (якщо відома) тощо) та місце їх зберігання (наприклад, «зберігаються у кімнаті зберігання речових доказів ВП № Х»).

3.3. Якщо санкція статті 164 КУпАП передбачає конфіскацію (предметів, знарядь виробництва, сировини, грошей), обов'язково вилучайте такі предмети та належним чином оформлюйте таку процесуальну дію. Це дозволить суду в подальшому застосувати додаткове стягнення.

3.4. У графі протоколу «До протоколу додається» забезпечуйте чітке перерахування всіх документів, що додаються до справи (наприклад, «пояснення свідка гр. П., довідка про відсутність реєстрації ФОП, протокол вилучення речей» тощо). Проставлення лише позначки «матеріали справи» є неприпустимим.

3.5. При кваліфікації діяння за ч. 2 ст. 164 КУпАП, яка передбачає повторність, забезпечити обов'язкове долучення належних та достатніх доказів того, що особа раніше притя-

гувалась до адміністративної відповідальності за аналогічне правопорушення. **Важливо!** Таким доказом може бути копія постанови суду, що набрала законної сили, а не лише попередньо складений протокол про адміністративне правопорушення.

Неухильне дотримання цих рекомендацій дозволить працівникам Національної поліції України значно покращити якість оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення за статтею 164 КУпАП, сприятиме ефективному розгляду справ у судах та забезпечить невідворотність відповідальності.

ВИСНОВКИ

Науково-практичні рекомендації «Оформлення поліцейським матеріалів про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст.ст. 156, 164 КУпАП» є всебічним аналізом та практичним порадиником, спрямованим на підвищення ефективності документування адміністративних правопорушень поліцейськими.

Дослідження підкреслює важливість статей 156 та 164 КУпАП у забезпеченні громадського здоров'я, публічної безпеки та економічної стабільності. Ці норми регулюють відповідальність за порушення правил торгівлі підакцизними товарами (алкоголем, тютюном, електронними сигаретами) та господарської діяльності, що є критично важливим в умовах сучасних змін у законодавстві та ринку.

У рекомендаціях детально розглянуто об'єктивну сторону, об'єкт та предмет адміністративних правопорушень, передбачених зазначеними статтями. Зокрема, наголошено на важливості наявності марок акцизного податку для товарів, що підпадають під дію статті 156 КУпАП. Також проаналізовано різні аспекти кваліфікації правопорушень, пов'язаних з господарською діяльністю без належної реєстрації або ліцензії, а також з порушенням ліцензійних умов та наданням недостовірної інформації.

У роботі виявлено та проаналізовано типові помилки, які допускаються поліцейськими при документуванні адміністративних правопорушень за статтями 156 та 164 КУпАП. Наведено конкретні приклади судової практики, що ілюструють наслідки неправильної кваліфікації дій або неповного збору доказів. Надано рекомендації щодо уникнення таких помилок для підвищення ефективності правозастосовної діяльності.

Ці науково-практичні рекомендації мають значну практичну цінність. Вони є орієнтиром для працівників Національної поліції України, науково-педагогічних працівників та здобу-

вачів вищої освіти, сприяючи мінімізації помилок у службовій діяльності та забезпечуючи дотримання принципів законності, об'єктивності та неупередженості у справах про адміністративні правопорушення.

У рекомендаціях також звертається увага на необхідність усунення темпоральних (часових) колізій у законодавстві, зокрема у частині 2 статті 156 КУпАП, для забезпечення її правової сили на практиці.

Загалом, ці рекомендації є важливим внеском у вдосконалення адміністративно-юрисдикційної практики та забезпечення правопорядку у сфері господарської діяльності та обігу підакцизних товарів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна відповідальність в Україні: навчальний посібник / В.М. Бесчастний, О.М. Мердова, А.П. Сахно; за заг. ред. В.М. Бесчастного. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2015. 197 с.

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144.

3. Деякі питання застосування принципу мовчазної згоди: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 року № 77. *Офіційний вісник України*. 2010. № 7. Ст. 332.

4. Деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 року № 852. *Офіційний вісник України*. 2016. № 94. Ст. 3085

5. Деякі питання набуття права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності за декларативним принципом: Постанова Кабінету Міністрів України від 07 грудня року 2016 № 922. *Офіційний вісник України*. 2016. № 98. Ст. 3194.

6. Документування адміністративних правопорушень, передбачених статтею 173–4 КУпАП (за результатами аналітичного дослідження) / О.М. Мердова, А.П. Сахно, І.К. Хозлу, В.І. Болотін. Кропивницький, 2023. 65 с.

7. Загальна теорія держави і права. Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. За ред. док. юрид. наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, док. юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.

8. Коваленко О.В. Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльно-

сті: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Суми, 2023. 231 с.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–212–24): Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

10. Мердова О., Носевич Н., Удалова Н., Хозлу І. Відповідальність батьків та осіб, що їх замінюють, за вчинення малолітніми або неповнолітніми особами у віці від 14 до 16 років адміністративних правопорушень, передбачених КУпАП: науково-практичні рекомендації. Кривий Ріг, 2022. 22 с.

11. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / за заг. ред. С.В. Петкова. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 792 с.

12. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

13. Поняття підприємства у сфері торгівлі або громадського харчування в розумінні п. 1 ст. 9 ЗУ «Про застосування РРО у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» / Офіційний портал Державної податкової служби у Черкаській області. URL: <https://ck.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-453930.html>

14. Постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2023 року № 337/470/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108840826>

15. Постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 30 січня 2023 року № 337/369/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108674739>

16. Постанова Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 11 вересня 2019 року № 310/6977/19 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84173143>

17. Постанова Вільнянського районного суду Запорізької області від 19 січня 2023 року № 314/3158/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108850266>

18. Постанова Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 16 січня 2023 року № 387/1167/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108501364>

19. Постанова Енергодарського міського суду Запорізької області від 06 вересня 2021 року № 316/2070/21 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99407237>

20. Постанова Енергодарського міського суду Запорізької області від 14 січня 2022 року № 316/3228/21 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102652222>.

21. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 05 грудня 2024 року № 331/7180/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123542284>.

22. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 05 травня 2023 року № 331/2927/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110661244>.

23. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 07 липня 2023 року № 331/4386/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112044548>

24. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 09 квітня 2025 року № 331/990/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126756286>

25. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 17 липня 2023 року № 331/4604/23 / Єдиний держав-

ний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112212447>

26. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 19 серпня 2024 року № 331/5026/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121062190>

27. Постанова Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 24 липня 2024 року № 331/3874/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120905367>

28. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 07 квітня 2025 року № 332/724/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126399846>

29. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 10 березня 2025 року № 332/5/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125721066>

30. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 10 лютого 2023 року № 332/3506/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109016298>

31. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 20 січня 2023 року № 332/3178/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108503235>

32. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2024 року № 3/332/484/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116495967>

33. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2024 року № 3/332/484/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116495967>

34. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 24 січня 2024 року № 332/6723/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116535345>

35. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 27 січня 2023 року № 332/165/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108758163>

36. Постанова Заводського районного суду м. Запоріжжя від 29 листопада 2022 року № 332/2763/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107579962>

37. Постанова Запорізького районного суду Запорізької області від 06 липня 2023 року № 317/3384/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112138592>

38. Постанова Касаційного адміністративний суд у складі Верховного Суду від 18 жовтня 2018 року № 822/3692/17 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77248378>

39. Постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя № 333/6388/24 від 10 жовтня 2024 року / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122928145>

40. Постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 10 листопада 2022 року № 333/3769/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107371362>

41. Постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 18 листопада 2020 року № 333/5746/20 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92952261>

42. Постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 20 січня 2023 року № 333/5736/22 / Єдиний держав-

ний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109844891>

43. Постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 28 липня 2022 року № 333/2738/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105510474>.

44. Постанова Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 17 січня 2023 року № 3/333/274/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108633151>

45. Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 02 лютого 2023 року № 334/5226/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108768570>

46. Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 04 жовтня 2022 року № 334/3533/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106629163>.

47. Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 13 січня 2023 року № 334/5942/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108383177>

48. Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 22 лютого 2024 року № 334/1446/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117157242>

49. Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 26 січня 2023 року № 334/6175/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108781439>

50. Постанова Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 28 квітня 2023 року № 334/2356/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110571864>.

51. Постанова Ленінського районного суду м. Кіровограда від 06 березня 2023 року № 405/1419/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109477095>

52. Постанова Новомиколаївського районного суду Запорізької області від 06 грудня 2023 року № 322/1993/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115459666>

53. Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 07 лютого 2023 року № 335/8007/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108840807>

54. Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 08 грудня 2022 року № 335/7090/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107803400>

55. Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 27 січня 2023 року № 335/8604/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108620474>

56. Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 31 жовтня 2023 року № 335/9972/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114633540>

57. Постанова Оріхівського районного суду Запорізької області від 20 січня 2022 року № 323/8/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102656022>

58. Постанова Петрівського районно госуду Кіровоградської області від 16 січня 2023 року № 941/1107/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108423917>

59. Постанова Смілянського міськрайонного суду Черкаської області від 04 березня 2024 року № 703/166/24 / Єди-

ний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117398290>

60. Постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 30 січня 2023 № 337/369/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108674739>

61. Постанова Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 03 лютого 2022 року № 337/718/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102955490>

62. Постанова Шевченківського районного суду від 26 січня 2023 року № 336/390/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108978350>

63. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 03 листопада 2023 року № 336/11058/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114665968>

64. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 04 липня 2023 року № 336/5823/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112340662>

65. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 06 березня 2023 року № 336/3018/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109492594>

66. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 06 грудня 2023 року № 336/12730/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115457586>

67. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 квітня 2024 року № 336/3382/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118535680>

68. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 лютого 2025 року № 336/11388/24 / Єдиний дер-

жавний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125015757>

69. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 січня 2023 року № 336/6222/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108324178>

70. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 січня 2023 року № 336/6221/22 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108324170>

71. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 14 лютого 2024 року № 336/911/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117136609>

72. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 14 лютого 2023 року № 336/7021/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109107485>

73. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2024 року № 336/1040/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117025931>

74. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 15 лютого 2024 року № 336/1045/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117013935>

75. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 16 грудня 2024 року № 336/12262/24 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123773244>.

76. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 16 лютого 2023 року № 336/1303/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109006709>

77. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 17 січня 2023 року № 336/6903/22/ Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108620504>

78. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 23 січня 2025 року № 336/289/25 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124802551>

79. Постанова Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 30 січня 2023 року № 336/6691/2022 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108886290>

80. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності: Закон України від 15 листопада 2011 року № 4025-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 25. Ст. 263.

81. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню: Закон України від 18 вересня 2019 року № 102-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 42. Ст. 233.

82. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку ліцензування господарської діяльності: Закон України від 02 жовтня 2019 року № 139-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 47. Ст. 310.

83. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів: Закон України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 49. Ст. 399.

84. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: За-

кон України від 18 червня 2024 року № 3817-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. №№ 42–45. Ст. 259.

85. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31–32. Ст. 263.

86. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): оглядовий лист Вищого господарського суду України від 12 червня 2014 року № 01–06/770/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-770600–14#Text>

87. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06 вересня 2005 року № 2806-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48. Ст. 483.

88. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 6. Ст. 306

89. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 28. Ст. 205.

90. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3405.

91. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів): Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 929. *Офіційний вісник України*. 2016. № 99. Ст. 3217

92. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабі-

нету Міністрів України від 02 березня 2016 року № 285. *Офіційний вісник України*. 2016. № 30. Ст. 1184.

93. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187. *Офіційний вісник України*. 2016. № 7. Ст. 345.

94. Про затвердження переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі подання декларації про провадження господарської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2010 року № 725. *Офіційний вісник України*. 2010. № 65. Ст. 2240.

95. Про затвердження Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 № 1251. *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. Ст. 35.

96. Про затвердження Положення про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів, Порядку подання звітності, пов'язаної із використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок), форми № ЗВР-1 Звіту про використання книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок): наказ Міністерства фінансів України від 21 січня 2016 року № 13. *Офіційний вісник України*. 2016. № 18. Ст. 759.

97. Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1107. *Офіційний вісник України*. 2011. № 84. Ст. 3077

98. Про затвердження Порядку видачі, зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на ринках капіталу: рішення Національної комісії з цінних

паперів та фондового ринку від 21.10.2021 № 982. *Офіційний вісник України*. 2021. № 96. Ст. 6275.

99. Про затвердження Порядку встановлення обласними державними адміністраціями (обласними військовими адміністраціями) під час воєнного стану заборони торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, у визначений період доби: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1528. *Офіційний вісник України*. 2025. № 8. Ст. 664.

100. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа: наказ Міністерства фінансів України від 30 травня 2012 року № 651. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 64. Ст. 2629.

101. Про затвердження форми заявки на переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не є акцизними складами пересувними, та Порядку її заповнення: наказ Міністерства фінансів України від 08 травня 2019 року № 188. *Офіційний вісник України*. 2019. № 49. Ст. 1682.

102. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22 вересня 2005 року № 2899-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 565.

103. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 23. Ст. 158.

104. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 4. Ст. 170.

105. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Ст. 668.

106. Про поштовий зв'язок: Закон України від 03 листопада 2022 року № 2722-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 29. Ст. 105

107. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст. 250.

108. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності: Постанова Верховного суду України від 25 квітня 2003 року № 3 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03#Text>

109. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.

110. Про управління відходами: Закон України від 20 червня 2022 року № 2320-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 17. Ст. 75.

111. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 276 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 26 травня 2025 року № 1-11/2015 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-15#Text>

112. Щодо розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян при застосуванні штрафних санкцій, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення: лист Міністерства доходів і зборів України від 29 липня 2013 року № 7692/6/99-99-10-04-02-15/2667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7692810-13#Text>

113. Юридичне документознавство: навчальний посібник / С.С. Вітвіцький, О.М. Мердова, Л.П. Петришин, А.П. Сахно, І.К. Хозлу; за заг. ред. С.С. Вітвіцького. 2-ге вид. доповн. та переробл. Кропивницький: ДонДУВС, 2022. 240 с.

114. Як перевірити акцизну марку та встановити легальність походження алкоголю / Офіційний портал Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/469343.html>

Наукове видання

**Оформлення поліцейським
матеріалів про адміністративні
правопорушення, відповідальність
за які передбачена
ст.ст. 156, 164 КУпАП**

Науково-практичні рекомендації

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв

Підписано до друку 07.05.2025 р. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 7.21.
Тираж 100 прим.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.